

Körzeti kitekintő

A chanukka jegyében

Bethlen tér

A zsúfolásig megtelt zsinagógában Deutsch Róbert főrabbi köszöntötte az egybegyűlteket, és sok-sok gyermekkel körülvéve meggyújtotta az első gyertyát. A Benjámin Óvoda elbűvölő műsoráért köszönet illeti a felkészítő pedagógusokat, köztük vezetőjüket, *Rádainé Somosi Évát* is.

Ezt követően rendhagyó (reméljük,

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerezte, itt készül most doktori disszertációja megvédésére. Tóth Klára még elmondta, hogy ebben a formációban a művészek folyamatosan koncerteznek Budapesten és vidéken egyaránt. Legutóbb a IX. Szegei Zsidó Kulturális Fesztiválon adtak emlékezetes műsort.

Ezután *Tóth Sándor*, az ORZSE oktatója szóló chanukka történetéről,

feltálat sütemények elfogyasztása mellett még sokáig jó hangulatban együtt maradtak az ünneplők.

Mitzki Ervin

Hunyadi tér

Az ünnep beköszöntekor a felnőtteken kívül harminc kisgyermek, köztük a Benjámin Óvoda sárga csoportja is részt vett a szertartáson. Remek hangulat, „gyermekbarát” ajándékok (köszönet egy szülői adományért), színes ceruzák, „chanukkageld” és trenderlik varázsolták el a kicsiket. Óvónőjük vezetésével pedig komoly műsorral készülve ők derítették jókedvre a nagyobbakat.

A második program keretében a szombat kimenetele után az ötödik lángot gyújtották meg, mintegy száz résztvevő jelenlétében. A közös éneklést (köszönet a kántornak) *Domán István* főrabbi ünnepméltatója követte, majd a Scheiber Sándor-iskola drámatagozatosai *Nagy Ágnes* betanításában a debreceni fesztiválon elhangzott, elismerést és díjakat nyert verseket adták elő. *Gara Róbert* előadóművész keserédes Királyhegyi-novellákat olvasott fel, és nagy színészoldókkal kapcsolatos vidám anekdotákból adott ízelítőt.

Prózák után zene, a Jazzreal zenekar duóformációja: *Jäger Bandi* (zongora) és *Bíró Nóra* (ének) az ünnephez kapcsolódó dalokkal bűvölte el a közönséget.

Varga Ferenc József (Mikroszkóp, Hócipő, Comedy C.) humorista fergeteges jókedvről és vastapsról gondoskodott. Végül a Dina Music az énekes *Dina Pandzarisz* és gitáros, *Lamm Dávid* előadásával zárta a valóban színvonalas programot.

A dűsan terített asztalokon (köszönet a segítségért *Mayer Áginak*) díszelgő többféle sütemény a Laky Konyha cukrászainak érdeme volt.

Szeged

Ez évben chanukka szinte minden napjára jutott valamilyen program. A

A Budapesti Zsidó Hitközség a budapesti gettó felszabadításának 69. évfordulója alkalmából megemlékezést tart 2014. január 17-én (péntek) 10 órakor a Dohány utcai zsinagógában

Beszédet mond: DEUTSCH LÁSZLÓ FŐRABBI

Énekel: SZILÁGYI GÁBOR KÁNTOR

A kegyeletes megemlékezésre tisztelettel meghívjuk.

Tordai Péter elnök Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató

Felhívjuk férfi résztvevőink figyelmét, hogy a megemlékezésen fejfedő viselése szükséges.

Geletáné Szőke Ágnes segítségével. *Prof. dr. Grósz Andor* elnök köszöntötte a megjelenteket, drósét *Róna Tamás* rabbi tartott. A műsor első felében a talmud-tóra növendékei megéremelt tapsot aratva adtak elő verseket, ki hosszabbat, ki rövidebbet. Produkciójukért csokoládét kaptak, amivel azonnal szaladtak a trenderli-asztalhoz, amit *Lengyel László* és *Daniel Balogh Lopez* felügyelt. Mire a fánkok elfogytak (ismét volt különleges diós-fahéjas is!), megérkezett *Klein Judit* és kísérei, *Zsoldos Gábor* (dob és éneklőfűrés) és *Molnár Gábor* (tangóharmonika). Az együttes fergeteges hangulatot teremtett a teremben élénk, keserédes jiddis dalaival. A Mein stetele Belz, a Papierosn, Yidl mitn Fidl egy régi korból szölkáltak a jelenlévők lelkéhez, az idősebbek együtt is énekeltek a művésznővel. Óriási élmény volt Zsoldos Gábor játéka az éneklőfűrészen. Kikerkedett szemmel néztük, ahogy a másfél méteres fűrészből egy hegedűvonóval a Hegedűs a háztetőn dallamai csilhatóak ki – megéremelt volt a vastaps. Este kilenc óra volt, mire a zenészeket a közönség (melynek sorában újra ott voltak a szolnoki és a kiskunhalasi közösségek tagjai is) hazarendelte, de elmenőben sokuktól hallottuk, hogy „mindig csak ilyen vidám chanukkát!”

B.L.

Szeretkórház: A bűvész és a főrabbi

hagyományteremtő) kántorkoncertre került sor, ahol a körzetek cházánjainak sokszínű előadását hallhattuk *Biczó Tamás, Fekete László, Jakal Zoltán, Kardos László, Kerekes Béla, Schwesoff Dávid, Szilágyi Gábor, Tóth Emil* és *Zucker Immánuel* tolmácsolásában. Zongorán *Mátrai László* és *Neumark Zoltán* kísért. Az estet *Keszler Gábor* előjáró vezette, aki a közösségre jellemző közvetlen, barátságos és családias hangulatot teremtett.

A zsinagógai programot követően díszvacsorán folytatta ünnepi tanítását Deutsch Róbert főrabbi. A hangverseny és a díszvacsorán is jelen volt *Vattamány Zolt* polgármester, akinek a főrabbi köszönetet mondott a templomi fűtésrendszer megújításának támogatásáért. Köszönetet mondott továbbá az ünnepség és a vacsora valamennyi szervezőjének, résztvevőjének és házigazdájának, *Nagy Gergelynek* is.

Salgótarján

Nagy sikerű ünnepséget rendezett a hitközség az elegáns rendezvényközponttal átalakult Tarjánban, amelyen a közösség kis létszámához képest örömtelien sokan, mintegy félszázan vettek részt, a helyieken kívül Pásztórról és Budapestről is. *Tóth Klára* elnök köszöntötte az ünneplőket, és bemutatva a változatos zenei repertoárral érkező fellépőket, így *Cser Erzsébet* énekművészt, akinek több CD-je jelent meg; *Kotogány-Berger Andrást*, aki egyébként a fővárosi Goldmark Kórusnak és az EzJazz énekkarának is tagja; *Székelyhidi Hajnalt*, az ORZSE énektanárát, aki a Magyar Állami Operaháznak is tagja; *Tóth-Takáts Juditot*, aki diplomáit a győri Zeneművészeti Főiskolán, majd a budapesti

csodáiról, nem utolsósorban tartalmi gazdagodásáról az időben, s az ünnep hangsúlyváltozásairól. A gyertyákat *Keszler Árpád* elnökhelyettes gyújtotta meg, majd ennek liturgiája után a műsorvezetői tisztet is ellátó *Tóth Sándor* ismertette a tartalmát az elhangzó chanukkai, izraeli, jiddis és héber daloknak, valamint a népszerű opera- és operettrezsleteknek.

A mind emelkedettebb hangulatú ünnepség ebédrel és a fánk elfogyasztásával folytatódott. Nagy öröm volt a sok gyermek jelenléte, akik ajándékuk átvétele után külön műsorral lepték meg a jelenlévőket. Igaz, a legkisebbek, *Stahl Omri* és *Tóth Rafi Tóth-Takáts Judit* vezette közös éneklése a lámpaláz miatt még kicsit akadozott, de a valamivel „idősebb” *Stahl Royi* már elkeverte a mikrofont, és hatalmas sikert aratott egy chanukkai dal előadásával.

Az ünneplők még hosszú ideig baráti eszmecsere-t folytattak, a jó hangulatban szinte alig vették észre az idő múlását. Talán azért is, mert sajnós ritkán van így együtt ez a kis közösség.

Bódi Tóth Elemér

Pécs

Még soha nem várták oly sokan a gyertyák meggyújtását a Fürdő utcai színház dísztermében, mint idén. *Schönberger András* főrabbi *Goldmann Fanni* „segítségével” lobbantotta fel a lángokat, melyeket a jelenlévők a hagyományos ünnepi énekekkel köszöntöttek. Jelképes volt a kislány közreműködése, hiszen ennyi gyerek még soha nem vett részt a chanukkán. *Goldmann Tamás* elnök mindegyiküket egy-egy tábla csokoládéval ajándékozta meg. Ezt követően a Jazzrael együttes szórakoztatta a közönséget, majd a *Kürti Mihály* fotóművész által készített képszeállítás megtekintése – mely a közösség életének kiemelkedő eseményeit örökítette meg – zárta a programot. A

Szeretkórház

A kórházban az ünnep mind a nyolc napján felgyulladtak az egykori Szentély-avatást felidéző gyertyák fényei. Az ünnep történelmi jelentőségén túl betegeknek az álmokon, a vágyakon, a reményeken kívül főleg egy dologra összpontosítanak, mégpedig a gyógyulásra. Gyakran tapasztalható, hogy sokszor egy jó szó többet jelent számukra, mint bármilyen ajándék. A chanukka napjaiban még többet szeretünk volna tenni értük. Ezért rendeztünk közös énekléseket, zenehallgatásokat, trenderlizéseket és beszélgetéseket. És itt volt nálunk *Ungár Anikó*, aki nemcsak bűvészetével, de egyéniségével is elvarázsolt mindenkit. A Scheiber-iskola kórusának éneke emelte az ünnepi hangulatot. Itt jegyezném meg, hogy szép tevékenységet folytat a kórházunkban működő Hospice Csoport, melynek tagjai még az ágyhoz kötött betegeket is elhozták chanukkai programjainkra. A sok jó szó mellé természetesen az idén is kaptak betegek a hagyományos ünnepi fánkból, de részesültek gyümölcsökből és édességekből is.

Deutsch László

Kecskemét

Szenes Hanna 1933-ban írott Chanukka című verse volt a nyitó produkciója a hitközség által rendezett ünnepségnek. A finom fánkokat *Bánóné Sárika* varázsolta élénk férje, *Péter* és

Államtitkári elismerés a Scheiber-iskolának

Hoffmann Rózsa köznevelésért felelős államtitkár az Önkéntesség Világnapja alkalmából államtitkári elismerésben részesítette a BZSH Scheiber Sándor Gimnázium, Szakközépiskola és Általános Iskola pedagógusait és diákjait.

„Az iskolai közösségi szolgálat keretében nyújtott kiemelkedően kezdeményező és aktív szerepvállalásáért, az iskola tanulóinak példamutató segítőkészségéért a BZSH Scheiber Sándor Gimnázium, Szakközépiskola és Általános Iskola pedagógusait és diákjait államtitkári elismerésben részesítem” – áll az oklevélen.

(illusztráció)

Itthonról az otthonig

A gyökereket megtagadni nem lehet

Magyarországon nőtem fel, most 32 éves vagyok. Édesapám keresztény, Édesanyám származása szerint zsidó, de nem tartotta a zsidó ünnepeket, szokásokat. Nagymamám sem. A Karácsony a két kultúra egyvelegét mutatta, ahogy minden évben nagyon finom sötét várt az ünnepi asztalon. Gyermekkoromat szűk családi körben – a szülőkkel – keresztény ünnepeket ünnepelve töltöttem. A zsidó identitás nem volt tudatos. „Mama zsidó, apa keresztény, anya ateista, én meg valahol egyikhez sem tartozom.” Ateista nem akartam lenni, mert hittem, hogy van valami feljebbvaló nálunk, ami, aki irányítja a világot. A zsidóság egyáltalán nem állt közel hozzám, azt sem tudtam, mi fán terem, de édesapám révén a kereszténység vonzónak mutatkozott. Ennek következtében én inkább afelé fordultam. Mindig érdekelt a Biblia és a vallásos történetek. Azt gondoltam, hogy ebbéli kíváncsiságomat hittanórán keresztül még jobban kielégíthetem. Végül nem jutottam el hittanórára. Keresztény templomba viszont igen. Ott kerestem önmagam.

Ezt egy alkalommal elmeséltem egy önismereti csoportban 25 évesen, mikor az identitás volt az aktuális téma. Ezen a foglalkozáson tudatosult, hogy mivel anyai ágon vagyok zsidó, nekem itt keresendők az igazi gyökereim. Innentől kezdődött egy folyamat, ami a zsidó kultúra

megismeréséről szólt és szól a mai napig, ami nagymértékben gazdagította az életemet. Elkezdtem zsidó néptáncórára járni, héber nyelvet tanulni, magáról a zsidóságról ismereteket szerezni, majd elmentem Izraelbe egy országjáró utazásra. Megtetszett az ország, minden, amit láttam, lenyűgözött. Még mielőtt kiutaztunk volna, pusztán képeket nézve éreztem, hogy ez a vidék

A szerző Magyarországon született, jelenleg Izraelben él, és másoddiplomás tanulmányokat folytat a Haifai Egyetemen. „Ez az írás egy, az életemet átalakító, pozitív irányba terelő, a zsidó identitásomat érintő momentumot, illetve az azt követő folyamatot mutatja be röviden. Egy egyedi történet a közös sorsok között” – írja bemutatkozásaként.

ismerős. Az út maradandó élmény volt, olyannyira, hogy itt döntöttem el, visszamegyek legalább egy fél évre. Az út során megtapasztalhattam, hogy nemcsak én rendelkezem ilyesfajta múlttal, hanem sok más velem egykorú is. Az egész út igazi felfedezés volt, lelki és szellemi szempontból is. Az identitással kapcsolatos beszélgetések segítettek megérteni, és még inkább elfogadni,

miért tudtam olyan keveset a családi múltról, a gyökereimről. Voltak olyanok, akiknek a családjában nem volt ilyen szintű elhallgatás, elnyomás, hanem volt valamiféle folyamatosság a zsidóság életben tartásában. Ami azonos volt mindenkiben, hogy ugyanolyan kíváncsisággal hallgattuk egymás történetét és cseréltünk eszmét a rengeteg felmerült kérdéstről.

A zsidó származásnak csak pár nyoma volt nagymamám lakásán. A Dávid-csillagos lánc, egy dísz tárgyként funkcionáló aprócska menóra, a Kánaánból óriási szőlőfürtöket cipelő figurák a szalvétatartón – számomra mind-mind egzotikusságot képviseltek, kíváncsiságot keltek. Sajnos nagymamámól nem sokat tudtam meg minderről. Nem beszélt a történekről (8-an voltak testvérek, szülei és 6 testvére vészett oda a holokausztban) és a zsidóságról. Egyszer történt, hogy izraeli rokonok meglátogattak minket, és ezen látogatás alkalmával valahogy megnyílt a nagymamám, de nagyon nehéz volt neki minderről beszélni.

A zsidó származás tudatosítása a valahova tartozás érzését adta. A héber nyelvvél való ismerkedés nehéz, de örömteli volt, és még mindig az. Első pillanattól kezdve éreztem, hogy szeretem és ismerős valahonnan. Ugyanez az ismerőség köszönt vissza első zsinagógai látogatásom alkalmával: a hely hangulata és illata, a különböző vallásos kellékek, az emberek, az imák...

Egy idő után végre elhatároztam magam, és úgy döntöttem, kipróbálom az életet Izraelben. Alakomnak éreztem arra, hogy közelebb kerüljek a gyökereimhez, a rokonaimhoz, a kultúrához. Az ország klímája, a pálmafákkel teli tájak, az emberek, a kultúra, a nyelv egyszerre egzotikus és ismerős.

Habár csak két éve élek itt, mégis elmondhatom, hogy Magyarország után Izraelben is otthon érzem magam – tulajdonképpen már a kezdetektől.

CS. Á.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Hollandia

Paul Vlijmen, az utrecht-i Vasúti Múzeum igazgatója tiltakozott az ellen, hogy emlékművet állítsanak a gyűjtemény közelében a városból elhurcolt 1224 zsidó emlékére. Az igazgató kijelentette, hogy kielégítő megoldást jelent az intézménynek helyet adó, a deportálások lebonyolításának helyszínét jelentő egykori vasútállomás falán elhelyezett emléktábla és a múzeumban lévő kiállítás. A helyi Telegraaf újság közlése szerint a zsidó közösség tagjai az emlékmű felállítására érdekében alapítványt hoztak létre, és a hatóságoktól megkérték az építési engedélyt. Maarten van Ditmarsch, az alapítvány szóvivője elmondta, hogy a Vasúti Múzeum vezetőjének próbálkozása nem sikerült, és a mintegy 237 000 dollárba kerülő emlékmű a közeljövőben el fog készülni. Az Amiran Djanashvili szobrászművész által tervezett, két részből álló oszlopra a holokauszt összes utrecht-i áldozatának a neve, valamint egy hatalmas sófár került.

Irak

Vita van a megbuktatott iraki diktátor, Szaddám Huszein főhadiszállásán talált és a beömlő víztől súlyosan megrongálódott zsidó könyvek és dokumentumok további sorsáról, amelyeket az amerikai katonák restaurálás céljából az USA-ba küldtek. Az értékes anyagot, köztük a 16. században készült könyveket ideiglenesen a washingtoni Nemzeti Levéltárban állították ki. Az Irakból elűzött zsidók leszármazottai ellenzik, hogy a gyűjteményt az amerikai hatóságok visszaadják a bagdadi kormánynak. A jelenleg Nagy-Britanniában élő Edvin Shuker, az Európai Zsidó Kongresszus végrehajtó bizottságának tagja egykori iskolai bizonyítványát fedezte fel a kiállított dokumentumok között. Shuker szeretné, ha gyermekei és a jövő generáció tagjai bármikor szabadon megtekinthetnék a gyűjteményt, amire korábbi hazájában nincs lehetőség. 1947-ben még 150 000 hittestvérünk élt Irakban. A zsidó jelenlétnek mintegy 2500 éves múltja van a régióban, de a fanatikus arab nacionalizmus által szított gyűlölet miatt a negyvenes évek végétől a zsidók fokozatosan elhagyták a közel-keleti országokat.

Kuba

A Granma napilap jelentése szerint Miguel Diaz-Canel, az Államtanács alelnöke chanukka előestéjén felkereste a havannai nagy zsinagógát, ahol az első gyertyát gyújtotta meg. A látogatás során a kubai kormány második embere megbeszélést folytatott Adela Dworin asszonnyal, a szigetország zsidó közösségének elnökével és a hitközség több vezetőjével. Diaz-Canel méltatta, hogy „a kubai zsidók megőrizték és gazdagították történelmi hagyományait, kultúrájukat”. Az alelnök távozásakor kijelentette, hogy „felejthetetlen estét töltött” a közösség tagjainak társaságában, akik egy chanukijával is megajándékozták. Kubában hagyománnyá vált, hogy a politikai vezetők chanukkakor felkeresik a nagy zsinagógát. 1998-ban Fidel Castro, 2010-ben pedig Raul Castro volt az ünnepi vendég.

Irán

Hírügynökségi jelentések szerint a zsidó közösséget az iráni parlamentben „képviselő” Siamak Mareh Sadeq a közelmúltban élesen támadta Benjámin Netanjahu izraeli miniszterelnököt, mert elutasította az öt nagyhatalom és Németország Iránnal kötött nukleáris megállapodását. A szélsőséges kormányzattal együttműködésre kényszerített „képviselő” kijelentette, hogy „az iráni zsidók, elsősorban a teherániak, teljesen szolidárisak az iszlám köztársaság politikájával”. A közép-keleti országban jelenleg mintegy 20–25 000 hittestvérünk él, akik a rendszer túszaiá váltak. A közösség tagjai ugyan viszonylagos vallási szabadságot élveznek, de Izraelhez való ragaszkodásuk és feltételezett amerikai kapcsolataik miatt állandó fenyegetéseknek vannak kitéve. A korábbi húsz helyett már csak három „zsidó iskola” működik Teheránban, amelyek élére perzsa személyeket tettek. A diákoknak a szombat is tanítási nap lett.

kovács

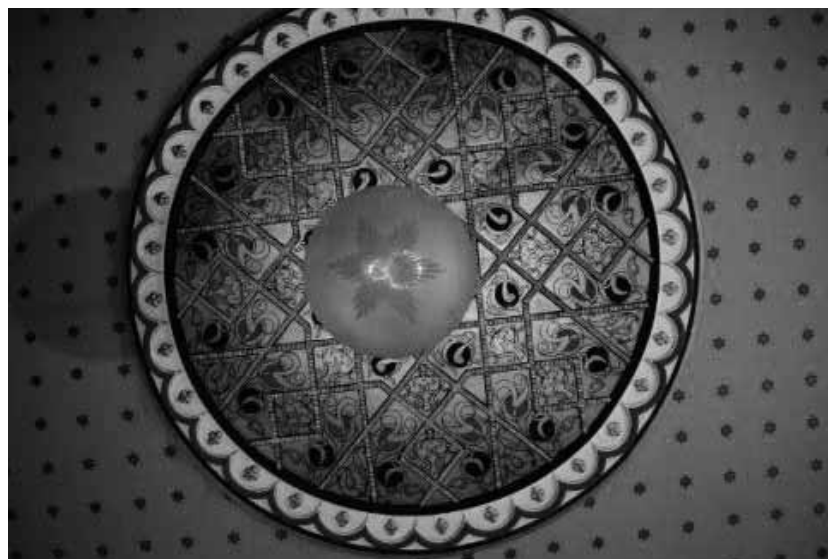
Szabadka zsidó emlékei

Magyarországiak érkeznek Szabadkára a város zsidó kulturális és épített örökségeihez – a zsinagóga látogatottsága idén jelentősen nőtt a tavalyi évhez képest.

A zsidó Szabadka füzetként indult, de intézetünkön belül ennek mozgalma lett. Az egyik az, hogy bemutattunk 93 kisfilmet, ami a YouTube videómosztón is elérhető szerb, angol, magyar felirattal. A nem egész egyperces kisfilmek Szabadka belvárosának minden olyan épületét bemutatják, amelyek zsidókhöz köthetők vagy zsidók építették, látták, tervezték, vagy ebben volt az üzemhelyiségük – mondta *Negyela László Márk*, a Dr. Milkó Izidor Vajdasági Zsidó Kulturális Intézet intendánsa, akitől azt is megtudtuk, hogy a szabadkai zsinagógának 2013-ban 50 százalékkal több látogatója volt, mint a korábbi években.

Összesen 11 197-en keresték fel a zsinagógát, ebből a Múzeumok éjszakáján mintegy ötezeren voltak. 572 alkalommal nyitotta ki kapuit a templom, tavalyelőtt ez a szám 331 volt, 7252 látogatóval (ebből a Múzeumok éjszakáján 3777 betérővel). A csoportok és az egyéni látogatók száma is egyaránt növekedett. Nagyon jó viszonyunk van a Városi Múzeummal. Amikor turisták érkeznek, jól együttműködünk és úgy-mond turistákat cserélünk, ajánljuk egymást a turistáknak.

A zsidó Szabadka mozgalom

együttműködést eredményezett egy budapesti turisztikai céggel is. Ennek köszönhetően 2014-ben a zsidó Szabadka projektum tematikus túrával indul: Szeged és Szabadka zsidó emlékei. Kétszer budapestiek érkeznek Szabadkára, hogy az itteni zsidó emlékek nyomába eredjenek. Csakis a zsidó kulturális és épített örökségek miatt jönnek el erre a bő félnapos programra. Megnézik a szegedi, majd a szabadkai zsinagógát, a városházát, a városközpontot, és meglátogatják a zsidótemetőt is. *Negyela László Márk* vezeti majd a csoportot, aki az épületekhez kapcsolódó városi legendákat is elmeséli majd az érdeklődőknek. A

túra – amelyben az építészeti, a történelmi, az irodalmi vonatkozások is megjelennek – a hitközségben ér véget, a kirándulók itt az art deco stílusban épült kis zsinagógát is láthatják, amely legalább olyan ritkaság, mint a nagy, szecessziós templom, és zsidó ételekből, italokból is kapnak kóstolót.

Negyela László Márk elmondta, a Save Subotica (Szabadka) csoporttal már arról is beszéltek, hogy a szecessziós séta mintájára – amelyet már több alkalommal megszerveztünk – legyen zsidó városnéző séta is.

Tápai Renáta / Magyar szó online

2014. január 27-én, Auschwitz felszabadításának 69. évfordulóján az izraeli parlament a haláltábor területén tartja ülését. Ez az első alkalom, hogy a Kneszet nem Izraelben ül össze.

„Zsidó Nobel-díj”

New York város hamarosan leköszönő polgármesterét, *Michael Bloomberget* nevezte meg Izrael az egymillió dollárral, vagyis átszámítva 215 millió forint járó Genezis-díj első kitüntetettjének. A Genesis Prize Foundation nevű alapítvány szerint Bloomberg a közszolgálat és a jótékonykodás terén végzett munkája elismeréseként veheti át a „zsidó Nobel-díjként” is emlegetett elismerést.

Izrael miniszterelnöke, *Benjámin Netanjahu* egy jeruzsálemi ceremónián adja át a díjat Bloombergnek májusban. A milliárdos üzletember ezután jelenti be, hogy pontosan milyen jótékony célra ajánlja fel az összeget.

utolsó hivatali ideje lassan végéhez közeledik. A polgármester azt mondta: nagy megtiszteltetés számára, hogy ő lehet a díj történetének első kitüntetettje.

Bloomberg összesen kétszáz jelöltet utasított maga mögé. A Genezis-díjat az izraeli miniszterelnöki hivatal, a Szochnut – Jewish Agency for Israel és a szerte a világban élő orosz ajkú zsidók zsidó öntudatának erősítésén fáradozó Genesis Philanthropy Group közösen gondozza.

A New York-i polgármester maga is Oroszországból, illetve a mai Fehéroroszország területéről érkezett zsidó bevándorlók unokája.

MTI

Szökés Auschwitzba

Denis Avey – Rob Broomby könyve

Milyen lehetett a koncentrációs tábor világát félig kívülállóként, félig bentlakóként átélni? Denis Avey élete kockázatásával megismerhette ezt a szörnyű és kivételes élményt. Hadifogolyként, egy rabnal ruhát cserélve, több alkalommal is beszökött egy-egy napra, és tanúja volt a benti pokolnak.

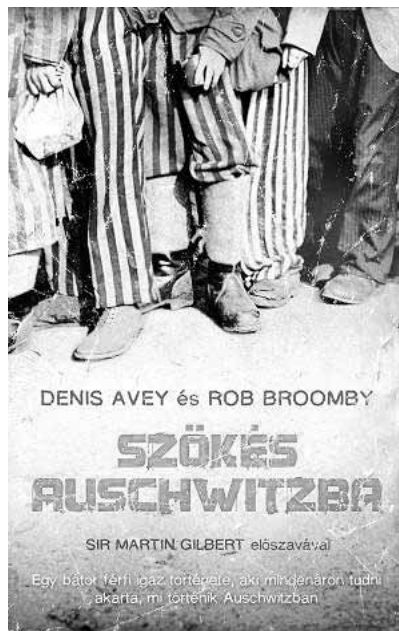
Az utóbbi évtizedekben egyre több holokausztbeszámoló, memoár, történelmi munka és regény lát napvilágot külföldön, és szerencsére itthon is. Sokféle oka van ennek: lassan elfogynak a szemtanú túlélők, a megmaradtak pedig sürgetését érzik, hogy emlékeiket megörökítsék és átadják az utóknak. A túlélők vagy áldozatok gyermekei, unokái próbálják leírni szüleik, nagyszüleik történeteit vagy saját terhes örökségüket, a holokauszt életükre gyakorolt hatását. Mostanában több fontos, ilyen jellegű könyv is megjelent magyarul Helga Weiss hajdani naplójától Amir Gutfreund különleges regényéig. Gyakran merül fel a kérdés, lehet-e még újat mondani a témáról, hiszen Elie Wieseltől Kertész Imrén át annyian és annyiféle aspektusból leírta a holokauszt történetét, az áldozati létet, hogy sokak szerint a szörnyűségek minden fajtáját és nézőpontját ismerjük már.

Denis Avey beszámolója ebből a szempontból különleges és szokatlan, még a holokausztirodalom szövegei között is. A visszaemlékezés egyrészt Avey életútja és különös sorsa miatt számít egyedinek, ugyanis a szerző a brit hadsereg katonájaként megjárta az afrikai frontot, majd hadifogságba kerülve saját bőrén is megtapasztalhatta, hogyan bántanak a németek a hadifoglyokkal. Már ez sem szokványos, hiszen – amint a könyvben is olvashatjuk – a közvélemény a háború után sokáig nem akart tudomást venni a fogságba esettek hányattatásairól, megindult a „különleges sorsú hadifoglyokról”, a szökéstörténetekről szóló legendagyártás – e máig is élő kulturális mítosz legismertebb példája A nagy szökés című film (1962), amelyben Steve McQueen, Charles Bronson és más sztárok játszották a hadifogságból kalandos úton megmenekülő katonákat. Avey ezzel szemben egészen mást mutat be: a mítoszok helyett a valóságot, a közkeletű sztereotípiáit, a hadifoglyotábor szörnyű hétköznapjait és a léger felszámolását követő halálmenet borzalmait.

A világirodalomban egy híres könyv született, ami e műhöz hasonlóan igyekezett megtörni a hadifogoly-mítoszt: Kurt Vonnegutnak a háborús élményeiről és drezdai fogságáról szóló műve, Az ötös számú vágóhíd (1969). Amíg az amerikai szerző sajátos szemléletmódja révén a háború groteszk és ironikus képe jelenítődik meg, addig Avey beszámolója igyekszik tényszerű és történelmi maradni. A másik ok, ami miatt a könyv egyedi és új, Avey abszurditásának különleges körülményeiből és személyes bátorságából adódik. A brit fiatal ember az auschwitzi komplexumhoz tartozó E715-ös táborba került, amelyet brit hadifoglyok számára tartottak fenn. Így körülményei a szomszédos munká-, illetve megsemmisítő táborokhoz képest mindenképpen jobbak voltak (persze messze nem jók), viszont láthatóan a zsidó rabokat, sőt ha vállalták a kockázatot, akár érintkezettek is velük. Avey vakmerőségét és humanitását mutatja, hogy a veszélytől vissza nem riadva több rabbal is megpróbált kapcsolatba lépni. Egyiküket, egy Ernst nevű német zsidó

táborlakót konkrétan segíteni tudta a túlélésben, ugyanis levél útján sikerült értesítenie Angliában élő nővérét öccse hollétéről, aki Avey közvetítésével cigarettát küldhetett neki. A cigaretták értékes tábori fizetőeszközként hozzájárulhatott, hogy Ernst elkerülje az éhhalált, a szelekciót, és a végső halálmenetet is átvészelve.

Még különlegesebb egy másik fogollyal, egy Hans nevű hollandiai zsidóval való kapcsolata. Avey ugyanis részint tudásszomjából és kalandvágyból, részben hogy rabtársának segítsen, ruhát cserélt Hansszal,

és több alkalommal egy-egy napra beszökött a koncentrációs táborba. A könyv talán legmegdöbbentőbb része az a jelenet, amikor a brit katona a zsidó rabok csíkos, piszkos, tetvekkel teli ruháját felvéve bemegy oda, ahol a halálra ítélt, rabszolgaként dolgoztatott zsidó deportáltak és rabtartóikon kívül senki sem járt. Itt pedig megtapasztalja azt az iszonyatot, amelyet eddig elképzelni sem tudott – még a hadifoglyok sanyarú körülményei között sem. A könyv talán legerősebb része ez, hiszen egy olyan ember szemével látjuk a koncentrációs tábor, aki bentlakó, ám mégis szemtanú és kívülálló. Minden soron érződik a döbbenet, hiszen

Avey hadifogolyként azt hitte, már minden szörnyűséget megismert, ám itt azzal szembesült, az ő sorsuk messze nem olyan reménytelen, mint a szomszédos tábor halálraítélt rabszolgáé.

Denis Avey-nek sok-sok évtizedig tartott, amíg feldolgozta traumáját, és meg tudta törni a csendet. Visszatérhetett a hadifoglyok közé, átvészelve a háborút, ám rajta sem múltak el nyomtalanul a szenvedések. Hosszú évek teltek el, amíg beilleszkedett a normális életbe, egy táborban kapott ütés következtében szeme elrákosodott, el kellett távolítani, és sokáig mélyen magába temette emlékeit. Aztán már öregkorában egyszer csak megtört a csend, a BBC egyik riportere, Rob Broomby szóra bírta, és nagy nyomozómunka révén felkutatja a hajdani foglyot, Ernstet is – pontosabban Ernst pár évvel korábban bekövetkezett halála miatt csak leánytestvérét, Susant. Az elkészült könyvben olvashatjuk Avey megdöbbentő vallomását az afrikai hadműveletről, rabkodásáról és – ami legalább ilyen érdekes – háború utáni életéről, beilleszkedési nehézségeiről, a trauma feldolgozásának lassú folyamatáról.

E beszámoló Angliában bestseller lett, és főként a „beszökés”-epizódok miatt nagy vitákat is kiváltott. Többben kétségbe vonták a történet hiteletét, ám mivel Avey visszaemlékezésének többi része bizonyíthatóan igaz és tényszerű, leírása pedig erőteljes és megdöbbentő, talán nincs okunk kételkedni abban, hogy volt egy ember, aki személyes bátorsága révén vállalta, hogy ha csak egy napra is, de saját bőrén is tapasztalja, milyen egy haláltábor lakójának lenni. A pokol tanújaként hosszú ideig némán élt együtt ezzel az élménnyel, igyekezett mélyre eltemetni, hogy élete vége felé már képes legyen elmondani történetét.

Kisantal Tamás
irodalomtörténész

(Forrás: Alexandra Könyvjelző Magazin)

Erzsébetváros zsidó öröksége

Sajtóbemutató

A Bethlen Téri Színház patinás Kávézója adott otthont egy műfajában, megjelenésében is míves-unikális album sajtótájékoztatóval egybekötött bemutatójának.

Az Erzsébetváros Önkormányzata kiadásában eddig megjelent „Ezerarcú Budapest”, „Képzelt Csikágó”, „Erzsébetvárosiak, portrék” után negyedikként az Óvás Közhasznú Egyesület összeállításában mutatkozott be az „Ami látható és ami láthatatlan – Erzsébetváros zsidó öröksége” című kötet. Az eseményen a szakma, az érdeklődők, az írók és az elektronikus média képviselői mellett részt vett Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, valamint Tordai Péter, a Mazsihisz elnökhelyettese, a BZSH elnöke is.

Kelecsényi Veronika háziasszonyként köszöntötte a vendégeket, majd átadta a szót a kerület első emberének, Vattamány Zsoltnak. A polgármester elmondta, hogy hivatalba kerülése óta számos adat, dokumentum és elemzés fordult meg a kezei között, s ezek ismeretében is kijelenthető: a népesség körforgása, kötődése a főváros ezerarcú kerületében, Erzsébetvárosban a legnagyobb. Mindezt sokféleképpen tervezték meg- és bemutatni. Végül megjegyezte: az album létrehozásában jeleskedők mély érzése átsugárzik majd az olvasóra is.

Perczel Anna az Óvás Közhasznú Egyesület képviselőjében prezentációjában egyebek mellett szólt arról is, miért olyan fontos a zsidó örökség, majd átfogó ismertetést adott a 19. sz. eleji letelepedésről, rendeletekről, az Orczy bárók hatásáról, valamint az 1840-től számlálható tulajdoni jog hatásáról.

Beszélt továbbá a kiegyezés-városeejesítés szakaszáról, majd a keleties zsinagógák, egyletek, szociális és kulturális intézmények megjelenéséről, zsidó részvételtől-hozzájárulásokról.

Perczel Anna ezután ismertette az Óvás Egyesület korábbi és mai feladatait, munkáját, a sikerek-kudarok hullámzását. Kivétítón a kötet fejezetenkénti fotói váltakoztak, melyekhez kellő magyarázattal is szolgált, majd név szerint fejezte ki köszönetét az alkotótársaknak.

Az eseményt állófogadás zárta, ahol kedves gesztusként kóser sütemények és üdítőitalok bővítették a kínálatot.

DR. KENDE GYÖRGY

Ékkő a szemétdombon

Lapozgatva az internet szemétdombján, egy újabb szennycsatorna termékre bukkantam: kitaras.hu. Már a neve is mutatja, miről van szó, a kitarás a gyilkos Szálasi-banda üdvözlése volt, de maguk sem állíthatják, hogy kitarattak, inkább megpuoltak, romhalmazzal és legyilkoltak tízezreit hagyván hátra. Nehogy véletlenül tévedés essék, hogy kiről is van szó, az érthetőség biztosítása céljából a hírlomlás a nyilaskeresztet is eredeti formájában alkalmazza logóként. Ez a kitaras.hu szennycsatorna volt a Magyarországon az utóbbi években felújított könyvvetések egyik lelkes, de dicstelen propagálója. A hírportál sablonos antiszemita közleményei között egy nagyon ismerős fényképet láttam, mely fénykép B. Bernadett kitarató riporternőt cikkírára ihlette. A stílus geil. „Megdöbentő egy lány arca, aki fegyvert tart kezében. Mit látok a szemében? Ott látom a kötelességét annak, hogy fel kell áldoznia életét. Szabadna, hogy egy ilyen idős lánynak ilyen tekintete legyen? Férfiak, akik csak tespedni képesek, mit szólnak egy húszéves (csak 15), hullámos hajú, kedves arcú leányhoz, aki fegyvert fog a kezében, és akinek a szeme halált megvető bátorságot tükröz? Nézzétek a szemét! Ebben a két szemben benne van az, hogy meg kell halnia, és olyasmint kell tennem, ami még férfiak is nehéz: ölni.” Mindenesetre zsidó szemek.

B. Bernadett a nemzetiszocializmus álmvilágában ringatja magát és olvasóit egyaránt. Ami elváratait illeti, meg kell adni, hogy gyilkolni tudtak kéjelegve, szemrebbenés nélkül, és a képen bemutatott kislánynak nem kis szerencséje volt, hogy élve megúsza a kitarás elváratait 1944-ben, noha akkoron mindössze csak hároméves volt, de kora ellenére természetesen alkalmas volt arra, hogy belelőjék a Dunába vagy fejté falba verjék stb. A kitaras.hu-ban megjelent cikk kétségtelenül azt bizonyítja, hogy sem a cikkíró Bernadettnek, sem a szenny-lap skrupulusmentes szerkesztőinek leghalványabb fogalmuk sem volt a képpel kapcsolatos tényekről.

Az sem lehetetlen, hogy nagyon jól tudták a kislány zsidóságát, csak egyszerűen eltekintettek tőle, bízván az olvasótábor feledékenységében vagy butaságában.

A szóban forgó kislány Szeles Erika Kornélia tizenöt éves zsidó lány, aki 1941. január 6-án született. Apja egy Szeles Sándor nevű zsidó ember, akinek nem volt szerencséje túlélni a borzalmakat, és még azt sem jegyezték fel teljes biztonsággal, hogy hol pusztult el: koncentrációs táborban, avagy éhen halt a budapesti gettóban. Édesanyja, született Blumenfeld Noémi, egyedül nevelte fel egyetlen gyermekét.

Erika a negyvenes évek vége felé Dániában volt egy elszegényedett gyermekeket nyaraltató program keretében, és valószínűleg innen ered, hogy egy keveset tudott dánul. A Fővárosi Általános Leányiskolában tanult, ahol feltűnően öltözködött, lehetséges, hogy ruháit külföldről kapta, és öltözete következtében kitűnt az általános szürkeségből és irigység tárgya volt. Kicsit zárkózott volt, és osztálytársait sohasem hívta meg magához. Befejezván a leányiskolát, középiskolába nem iratkozott be, ehelyett a Béke szálló keretében működő szakácsiskola tanulója lett. Vörös, hullámos hajú, szeplős, élénk kislány volt, de némi kisebbségi komplexusa lehetett tanulmányai megszakítása következtében. Mikor 1956. október 23-án kitört a forradalom, Erika azonnal csatlakozott, és a fényképeken látható öltözetben forgolódott, orosz kézi golyósóróval a kezében. A dániai Vagn Hansen nevű fényképész készítette a dán Billed Bladetben megjelent, világszerte ismert képet. Tekintettel arra, hogy hasonló kép, azonos öltözetben, megjelent más lapokban is, feltételezhető, hogy más fényképek is készítek róla képeket ugyanazon a napon. Erika Szeles képei számos világplapban megjelentek, és kétségtelenül szimpatikus és egyik legismertebb megszemélyesítője lett

az 1956-os forradalomnak. Lehet, hogy zsidó mivolta zsenás a kitarás cégnek és hasonlónak, de meg kell szokniuk. Mindenesetre Erika történelmi jelentőségű képének megjelenése a kitaras.hu keretében közösséges meggyalázása egy forradalmár gyereklány emlékének.

Az 1956-os forradalom leverése után Szeles, a szeplős kis zsidó lány ismert fényképei, érthető okokból, lekerültek a lapok első oldalairól. Utópisztikus kérdés, mi lett volna, ha a kislány túléli a lövöldözést. Egyrészt nehéz feltételezni, hogy épen megúsza volna a kommunista rendszer bosszúját, másrészt annak bukása után hogy viszonyult volna hozzá a magyarság hálátlan része, a nácinyilas jobb? Erika Szeles nem az egyetlen zsidó volt az 1956-os forradalom harcosai között, csak egy a sokból, akik életüket áldozták a magyar ügyért, de hamarosan feledésbe merültek, tetteik és emléküek egyaránt, nem is említve zsidó mivoltukat. Ezt a zsidóknak meg kell szokni és tanulni belőle. A zsidó kazárok része a honfoglalásban feledésbe merült az Árpád-háziak kihalásával. Hasonlóképpen az egyetemes magyar zsidóság minden számítás nélkül, önzetlen lelkesedéssel, lakossági számarányán túl, mellékgondolat nélkül, magáévá tette a logikusan eleve bukott magyar ügyet 1848-ban, 1914–18-ban, az 1921-es Trianon után és 1956-ban is.

Tegyük fel egy pillanatra, hogy hazafiasságért nem jár hála, valóban? A magyar nácinyilas horda a zsidókból csak Kun Bélára, Szamuely Tiborra, Rákosi Mátyásra és Péter Gáborra emlékszik, akik maguk is vetélkedtek a nácinyilasokkal a zsidóság üldözésében.

A kislány a harcok alatt sebesültek ellátásával hasznosította magát. Miután az oroszok visszatértek, november 7-én az utcai harcok közben nyaklövést kapott, beszállították a Péterfy utcai kórházba, ahol kizsenvedett. Még nem volt tizenhat éves.

Erika tettei az 1980-as évek közepéig, tehát mintegy három évtizedig, feledésben voltak a már említett okokból, de a szabadság szellőinek fuvallataival ismét színre kerültek. Egy Henning Schultz nevű dán fiatal, aki Erika fotói alapján rajongott az 1956-os kislányért, megörízte képeit, és Budapestre jött személyesen felkeresni őt, és így értesült a szomorú valóságról, viszont az igaság kiderítését elindította, és Erika elnyerte az őt megillető helyet a történelemben. Erika édesanyja néhány évvel később egyetlen leánya, előzőleg férje elvesztéséből beleőrült. Az anya, Szelesné Blumenfeld Noémi 1990-ben hunyt el, és szüleivel közös sírban nyugszik a Kozma utcai zsidótemetőben. Erika a Kerepesi temetőben nyugszik fegyvertársaival, és nevét két tábla örökíti meg. Egy márványtábla, melyen a forradalom itt nyugvó áldozatai lettek megörökítve, és egy anyja által felállított emléktábla:

„Felejtethetetlen egyetlen drága kicsi lányom, Erikám, 1941. I. 6. – 1956. XI. 7.”

(Forrás: Új Kelet)

-júli-

A holokauszt enciklopédistája, Randolph L. Braham

Mottó:
„Mily nagyok a te tetteid...
fölte mélységesek a te
gondolataid!”
(Zsoltárok, 92.6.)

Bátran vallható, hogy a mai holokausztkutatók legjava *Randolph Brahamet* tekintik mesterének. Akárcsak az orosz realizmus Gogol „A köpönyeg”-éből, úgy Braham nyomában emelkedett fel az a széles sereg, amelynek tagjai kutatják a vézskorszak drámáit, sorsfordító pillanatait, összehordván azt a tudást, amelyet ma gyerekeinknek átadhatunk. A több mint hatvan könyvet publikált mester példát mutatott a szakmai aprómunka elvégzéséhez éppen úgy, mint az elemzés, értelmezés útjaihoz, de már a rendszerváltás előtt is erőt öntött a fiatalabbakra, hogy olyan fájdalmas sebet, mint e népi tragédiáját bátran merjék – de objektív módon – tárgyalni. A City University of New York Distinguished Professor Emeritusa, a Rosenthal Institute for Holocaust Studies igazgatója, Randolph Braham áldozata is volt a vézskorszaknak: munkásságát személyes sorsa, a szemtanú is hitelesíti. Az alapmű, az angolul 1981-ben, magyarul először 1988-ban, majd bővebb formában 1997-ben megjelent „*A népi politikája*” hatalmas mennyiségű forrás feldolgozásából született átfogó alkotás, amely a magyar zsidó történetnek legfontosabb munkái közé tartozik, ugyanis a holokauszt a mai zsidóság identitásának egyik sarokpontja. Braham óriási munkát végzett el, több ezer oldalt kitevő műve a magyar zsidóság pusztulásának enciklopédikus tablói. Az első nagy művet tanulmányok, cikkek kiterőin át követte a többi gigászi tudásbázis: „*A magyarországi holokauszt földrajzi enciklopédiája*” és „*Az észak-erdélyi holokauszt földrajzi enciklopédiája*” hatalmas kötetei, valamint „*A magyarországi holokauszt bibliográfiája*”-nak két vaskos könyve. Tanítványai, követői 785 oldalas könyvvel tiszteltek mesterük előtt annak 80. születésnapjára. S méltó módon e művet a Mazsihisz adta ki.

Randolph Louis Braham 1922-ben, Abraham Adolf néven Bukarestben született. A válásos ortodox család fia az erdélyi Désen nevelődött. *Karsai László* történésznek 2002-ben adott interjújában meleg szavakkal idézte fel a szegény sorú erdélyi zsidó család mindennapjait. „*Családomat, szüleimet a hitközségünkben modern ortodox zsidóknak tartották. Apám minden pénteken este és szombaton reggel,*

valamint természetesen minden zsidó ünnepen elment a zsinagógába. Hét közben otthon elmondta a reggeli imát, tálszát és tfilinjét viselve. Jom kippurkor böjtölt, mint mindenki a családban. Péntek estéként apámmal mentünk a rituális fürdőbe, ahol, bár mozdulni is alig lehetett, olyan kicsi volt és olyan sokan voltunk...” Tagja lett az egyik a helyi cionista szervezetnek, de mint mondta: „*soha nem voltam elszántan lelkes cionista, olyan, aki kész Palesztinába kívándorolni. Szívem mindig Amerikáért dobogott. Mindazonáltal ma is cionistának vallom magam abban az értelemben, hogy reszketek Izrael biztonságáért és fennmaradásáért, és mindent megteszek, ami csak módomban áll, ezért az országért.*” A kitűnő tanuló fiút az előrelátó apa műbútorasztalos mellé adja tanulónak, s ez a tudás később valóban hasznára is vált. Az antiszemitizmust – amelyet később műveiben sok oldálról elemzett – a saját bőrén élte meg. „*Egy esetet különösen emlékszem, valamikor 1942 végén egy csoport magyar antiszemita gengszter lefogta az apámat, akivel éppen hazafelé mentem, és arra kényszerítették, hogy nézze végig, amint engem véresre vernek.*”

Huszonegy évesen munkaszolgálatra hívták be, s eközben tizenöt közeli rokona közül tizenháromat veszített el a gyilkos terror idején. 1944 decemberében társaival megszökött, a szlovák határhoz közel Novák István és családja bújtatta őket. A felszabadulás után szovjet hadifogolytáborba került, ahonnan egy szovjet zsidó tiszt segítségével többmagával sikerült megszöknie. Hazatérve leérettségizett, majd Németország amerikai megszállási zónájába utazott, ahol egyetemi tanulmányai mellett a Joint és a UNRRA munkatársa volt az igen sok nyelvben – magyar, román, jiddis, francia, német, angol – jártas fiatalember. Az Egyesült Államokba 1948 januárjában érkezett meg. Ott a megélhetésért keményen harcolva, 1949-ben egyetemet végezve s 1952-ben PhD fokozatot szerezve, 1965-től a politikatudomány egyetemi tanára lett.

Az életrajz töredékes, tudtommal még nem publikáltak teljes, részletes Braham-biográfiát, noha az legalább olyan hatalmas ívű lenne, mint a professzor munkássága maga. A Karsai Lászlónak (és más lapoknak is) adott interjú kiegészíti két film, az angol nyelvű visszaemlékezése a holokauszt idejére, illetve a „*Rémálmok nyomában*” című dokumentumfilm, amelyet vele-róla a Dunatáj Alapítvány készített el. De a sajtóinterjú

is csupán töredékes Braham-portré adnak, így talán érdemes lenne egy olyan nagy mélységű életrajzi könyvet készíteni, ami méltó lenne ahhoz a munkához, amit a mester végzett el a magyar zsidóság számára. Randolph Braham több kitüntetést is kapott (Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje, a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje, a Magyar Tudományos Akadémia „Tudomány a Társadalomért” akadémiai díja), munkássága a legnagyobb magyar és zsidó történész – Kohn Sámuel, Büchler Sándor, Scheiber Sándor, Grünvald Fülöp – közé emeli. A professzor életművének jobb megismerését a *Braham Téka* segítheti, amely 2011 óta a Holokauszt Emlékközpontban a tudományos élet, az oktatás számára folyamatosan gyűjti Randolph Braham kutatási eredményeit, műveit, publikációit.

Hatalmas munkáját két olyan művel koronázta meg, amely teljessé tette a Braham-galaxist. A Braham-életmű bibliográfiát kutatva, az 1962-es *The Hungarian Jewish Catastrophe: A Selected and Annotated Bibliography* (A magyar zsidó katasztrófa, válogatott és annotált bibliográfia) és az 1963-as – 50 éve immár! – *The Destruction of Hungarian Jewry* (A magyar zsidóság megsemmisítése) bukkan legrégebből elő. A legutóbbiak közül pedig *A magyarországi holokauszt földrajzi enciklopédiája* (2010) összegzi a vézskorszak eseményeinek földrajzi hátterét, a gettósítások, a deportálások helyszíneit. A Braham professzor főszerkesztésével és 23, Magyarországon, Izraelben, Romániában és az Egyesült Államokban élő kutató és történész keze alatt készült tudományos munka az 1944-es magyarországi határokon belüli területeit foglalja magában, így a Csehszlovákia és Jugoszlávia feldarabolásakor visszatért vármegyéket is. A kötet szerkesztői a teljességre törekedve megadták az 1944-ben Magyarországon létező valamennyi zsidó közösség adatait, bármekkorák is voltak azok. Az Enciklopédia bevezetője a magyarországi zsidóság általános történetét adja, de elsősorban a holokauszt időszakát tekintti át. A történelmi összefoglalót 41 önálló fejezet követi, amelyek a korabeli Magyarországot alkotó 41 vármegye és három (a Bereg, a Máramaros és az Ung vármegyéhez tartozó) közigazgatási kirendeltség zsidóságának történetét ismertetik. Előszavában Braham professzor azt írja: „*az Enciklopédia referenciamunkaként kíván szolgálni tanároknak, diákoknak és mindazoknak, akik a magyarországi zsidóságot általában,*

de különösen az annak helyi közösségeit sújtó katasztrófát szeretnék megismerni. Egyszersmind emlékművet kíván állítani azon zsidó közösségeknek, amelyeket a náci korszak idején megsemmisítettek.” Az észak-erdélyi holokauszt földrajzi enciklopédiája (2008) a folytatása a magyarországi összeállításnak, de csak egyetlen térségre, Észak-Erdélyre összpontosít, az 1940. évi második bécsi döntés nyomán Magyarország által Romániától visszaszerzett területek adatait, történetét adja közre. Az eligazodást mindkét mű hatalmas anyagában térképek, táblázatok, részletes személy- és földrajzinév-mutató segíti.

A magyarországi holokauszt bibliográfiája (2010) inkább a kutatók, tanárok számára fontos és nélkülözhetetlen kiadvány. Talán e gyűjtemény mutatja legelősebben azt a hatalmas tudást, felkészültséget, odaadást, amely Braham professzort jellemzi. A kötet ugyanis 5573 könyv, tanulmány és cikk bibliográfiai adatait tartalmazza, s gyűjtése azon könyvek, tanulmányok és cikkek referenciáinak, amelyek a magyarországi holokauszt bármely kérdésével foglalkoznak a statisztikától a történelmi háttérrel át a politikai mozgalmakon keresztül a szépirodalomig. Ez a mű, ami rendet vág a holokauszt-irodalom káoszában, és áttekinthető kapaszkodót kínál bármely résztema iránt érdeklődőnek.

Magyarországon javarészt elűnt az a polgári réteg, amelynek tagjai tudták, hogy a vagyon nemcsak a jót, az élvezetek szolgálatára, hanem a felelősségre. A magyar zsidóság történetében még szinte feldolgozatlan a szociális szolidaritás intézményeinek működése, például a Pártfogó Iroda története, az árvák, a vakok számára megteremtett intézményrendszer – amelyeknek ma már csak visszfénye látszik. Akkoriban a tehető polgárok úgy látták becsületesebbnek, ha felelősséggel viseltetnek közösségük ügyei iránt, részt vállaltak abban, tehetségüket, pénzüket jótékony, hasznos célra fordítják. Ezt teszi Braham professzor is, amikor –

korunkban tökéletesen szokatlanul – hozzájárult, hogy „*A népi politikája*” című alapműve a Magyar Elektronikus Könyvtárban ingyenesen bárki számára hozzáférhető, vagy éppen „*A magyarországi holokauszt földrajzi enciklopédiája*” a Haver alapítvány és a kiadó oldaláról ingyenesen letölthető legyen. A magyar holokausztkutatók több nemzedékét támogatta, segítette, tudományszervező tevékenysége tette naggyá a magyar vézskorszak kutatásának eredményeit. Sok kutatónk úgy jutott támogatáshoz, kutatási lehetőséghez, szakmai utakhoz, hogy a professzor a Rosenthal Intézet igazgatójaként és a Várszegi Gábor által alapított, szintén New York-i „J. and O. Winter Alapítvány” vezetőjeként lehetőséget, magyarárn: anyagi háttérrel nyújtott az önképzéshez, kutatáshoz.

91. évét hagyta maga mögött Randolph Louis Braham, aki a magyar zsidók mindennapjaitól távol és mégis oly közel él. A magyar zsidóság felmérhetetlen hálával tartozik neki. Segített abban, hogy a múlt megérthető, a gyászunk elvégezhető legyen, s fontos könyvek őrizték a könyv népe mártírúrnak történetét. Fel kell mutatni ezt az életművet mindenkinek: gyilkossá lettek e földön azok, akik különbséget tettek zsidók és nem zsidók között, ember és ember között. A népi politikájától az Enciklopédián át a Bibliográfiáig Braham a magyar zsidóság számára felmérhetetlenül hasznos, kimagasló minőségű értéket adott. *Heller Agnieszka* szövege, Braham a holokauszt Tinódija, a legnagyobb krónikás hagyományok követője. Mint a filozófus írja: „*a magyarizáló megmagyarozásában tanúsított önmegtartóztatás, amiért Braham könyve számomra minden más holokausztról szóló könyv fölött áll. Mindazon könyvek között, melyeket valaha a holokausztról olvastam, ez a könyv a legizgalmasabb.*”

Dombi Gábor

Viták vannak az emlékhely ideológiai tartalmáról

A Józsefvárosi pályaudvar elhagyott épületébe tervezett „A holokauszt gyermekáldozatainak” emlékhely ideológiai tartalmát illetően nem érzékelhető társadalmi konszenzus, márpedig erre nagy szükség lenne – fogalmazott *Heisler András*, a Mazsihisz elnöke az Országgyűlésben, a Magyar Holokauszt – 2014 Emlékbizottság legutóbbi ülésén.

A bizottság elnöke, *Lázár János*, a miniszterelnökséget vezető államtitkár köszöntőjében elmondta, hogy az *L. Simon László* elnökletével működő Civil Alap Magyar Holokauszt Emlék-év – 2014 elnevezésű támogatási program keretében az Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottsága összesen 1,8 milliárd forint támogatást szavazott meg 377 pályázatnak.

L. Simon László arról tájékoztatót, hogy folyóiratok, tematikus kiadványok megjelenésére, előadások, szakmai konferenciák, kiállítások, megemlékezések rendezésére érkeztek pályázatok, továbbá zsidótemetők és zsinagógák felújítására is. Tizenkilenc pályázat kifejezet-

ten a magyarországi cigánység tragédiájával foglalkozik.

Az alábbiakban Heisler Andrásnak, a Mazsihisz elnökének hozzászólását olvashatjuk: „A Magyar Holokauszt 2014 – Emlékbizottság tagjainak beszámolóiból kirajzolódott a kép: Magyarországon a társadalom majd’ egésze foglalkozik a holokauszt történelmével, programokat, megemlékezéseket kezdeményez a hetvenedik évforduló kapcsán.

A programok között nem lehet és nem is szabad prioritást felállítani, hiszen szinte az összes kezdeményezés komoly és értékes, és minden tervezett rendezvény fontos lehet az adott régióban, országos szinten vagy a határon túl. Mégis, a sok megvalósuló projekt egyike kiemelkedik az összes közül: ez a holokauszt gyermekáldozatainak a Józsefvárosi pályaudvar elhagyott épületébe tervezett emlékhelye. Ez a legnagyobb és alighanem a legkritikusabb helyzetben lévő program. Legkritikusabb, mert mindnyájunk előtt világos: a terv mögött nem érzékelhető társadalmi konszenzus – márpedig erre nagy szükség lenne.

A Mazsihisz mint a legjelentősebb zsidó érdekvédelmi szervezet szeretne és egyben képes is a megvalósuló emlékhely társadalmi elfogadottságában segíteni. Egy, a Mazsihisz által delegált testület elő tudná segíteni a történel-

Itt 4 hónap múlva kegyeleti emlékhely lesz...

mi hitelesség biztosítását. Készséggel együttműködünk a Holokauszt Gyermekáldozatainak Emlékhelye megalkotásában részt vevő döntéshozókkal, felelősökkel. Hajlandóak vagyunk kompromisszumokra – de csakis a valós történelmi bemutatásnak céljával, és csak annak keretei között. Jó példa volt a Civil Alap elbírálásában a zsidó szervezetek és a kormány együttműködése: az egymás értekeinek és ismereteinek figyelembevételével megvalósult javaslat mindenki számára vállalható lett.

Csalódottak vagyunk, hogy a Parlamenti Emlékbizottság mai ülésén *Schmidt Mária* főigazgató asszony nem tudott megjelenni. Megértjük

ugyan Lázár államtitkár úr érveit, de csalódottak vagyunk azért is, mert a Józsefvárosi pályaudvaron megvalósuló holokauszt-emlékhely ideológiai tartalmát illetően nem tudunk ma párbeszédet folytatni. A hitelesség biztosítása végett kérjük ezért, hogy január elején, a lehető legkorábban – a Parlamenti Emlékbizottság munkájának keretében – legyen lehetőség a józsefvárosi projekt tárgyalására. Egyben tisztelettel kérjük a miniszterelnökséget vezető államtitkár urat, hogy a maga józanságával és az ügy iránti vitathatatlan elkötelezettségével segítsen a nem megkerülhető konszenzus kialakításában” – zárta le hozzászólását a Mazsihisz elnöke.

Az Emlékbizottság legutóbbi ülésén mások mellett részt vett *Pálkás József*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Lázár János, a miniszterelnökséget vezető államtitkár; több zsidó szervezet vezetője, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, *Feldmayer Péter*, a Mazsihisz alelnöke, *Zoltai Gusztáv*, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója; L. Simon László, az Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottságának elnöke; az Emlékbizottság munkájában részt vevő miniszteriumok munkatársai; valamint az Egyesült Államok, Izrael, Németország, Ausztria és Svédország budapesti nagykövetei.

Mazsihisz

IZRAELI SZÍNES

Netanjahu és Lapid a békefolyamat mellett

Az Iránnal kapcsolatos diplomáciai sikerhez szükség van a katonai beavatkozás lehetőségére is, és mindkét félnek súlyos döntéseket kell meghoznia a palesztin–izraeli béke érdekében – mondta *Benjámin Netanjahu* izraeli miniszterelnök az amerikai Saban Forum nevű konferenciára küldött videoüzenetében.

Az izraeli kormányfő beszédében békülékeny hangnemet ütött meg, enyhíteni próbálta az Amerikával kialakult feszültségeket, amelyeket az iráni nukleáris programról megkötött ideiglenes genfi megállapodás okozott, amit Netanjahu „történelmi hibának” nevezett.

A közel-keleti stabilitás horgonyának, elengedhetetlen szövetségnek nevezte a Washington és Jeruzsálem közti erős kapcsolatokat, és sürgette az Egyesült Államokat és a többi, Teheránnal tárgyaló hatalmat, hogy a nukleáris egyezség részeként követeljék Irán Izraellel szembeni „népirtó politikájának” megváltoztatását is.

Lapid és Netanjahu

A palesztin–izraeli kérdésről szólva dicsérte *John Kerry* külügyminiszter „fáradhatatlan erőfeszítéseit a békéért”, és kijelentette, hogy a palesztinokkal megkötött tartós béke Izraelnek és kormányának stratégiai célja.

„Nehéz döntéseket hoztam a tárgyalások folytatásához, és kész vagyok a még nehezebb döntések meghozatalára a béke érdekében – mondta Netanjahu. – És remélem, *Mahmúd Abbász* elnök is kész ezt megtenni, mert a béke csakis kétirányú utca lehet.”

Mint hangsúlyozta, „a béke minimális követelménye”, hogy a palesztinok elismerjék Izraelt a zsidó nép nemzeti otthonának, továbbá bármely békeegyezménynek garantálnia kell Izrael biztonságát, mivel szerinte a megállapodás várhatóan „hideg békét” fog eredményezni.

Közben *Jair Lapid* pénzügyminiszter, a Jes Atíd (Van Jövő) nevű centrista párt vezetője is sikraszállt a békefolyamat mellett. Egy gazdasági konferencián tartott beszédében arra figyelmeztetett, hogy a palesztinokkal folytatott tárgyalások esetleges kudarca Izrael gazdasági stabilitását fenyegetné, és kijelentette, hogy akár a kormány átalakítását is támogatja az egyezkedések sikere érdekében.

„Eltökélt szándékom mindent megtenni, hogy a kormány kitöltse idejét, akkor is, ha a békétárgyalások fejleményei megkövetelnék a koalíció ilyen-olyan átszervezését” – mondta Lapid. Előzőleg *Naftali Benett*, a kormánykoalícióban szintén részt vevő Bájít Hajehudi (Zsidó Otthon) párt vezetője viccnek nevezte a Gázai övezet uraló Hamasz párt nélkül folyó békétárgyalásokat.

Lapid a kétállami megoldást szorgalmazta, és hangsúlyozta a béke gazdasági előnyeit, miközben figyelmeztetett rá, hogy a kudarc különösen súlyos csapást mérhet minden egyes izraeli polgár gazdasági helyzetére.

„A béke aláírása idevonzza a külföldi befektetőket, új exportpiacokat nyit, közte az arab államokat, és egy erősebb, stabilabb gazdaságot eredményez, aminek hasznát látja az ország minden polgára” – mondta Lapid. „Végso-ron a béke a legjobb stratégiai lehetőség mindannyiunk személyes biztonságának a garantálására” – tette hozzá a centrista pénzügyminiszter.

Mazsihisz

Palesztin Sieg Heil

Nálunk is ennyien vágyának Jeruzsálembe?

Az amerikai Brandeis egyetem megszakította a kapcsolatot a palesztin al-Kudsz egyetemmel, mert egy felvonuláson náci karlendítésekkel vonultak fel a palesztin diákok – közölte a Maariv című izraeli újság honlapja.

A bostoni egyetem a palesztin egyetem vezetése hibájának rója fel, hogy nem ítélte el az egyetem területén történt, náci köszöntésekre emlékeztető karlendítéseket. A két intézmény között már egy évtizede működött a diákok és tanárok cseréje, amely a Brandeis szerint elősegítette a békét és a megértést, valamint oktatási lehetőséget jelentett.

A hatezer, többségében zsidó diákok képző, nem vallásos Brandeis egyetemet a bostoni zsidó közösség alapította. Az iskola elnöke, *Frederick Lawrence* hivatalosan bejelentette a kapcsolat megszakítását a palesztin egyetemmel, de az al-Kudsz egy közleményben a döntés felülvizsgálatát kérte. Az amerikai egyetem nem zárta be végleg kapuit az együttműködés előtt, mint közölték, „ha a jövőbeli események biztosítékot nyújtanak, akkor újraértékeljük a kapcsolatát”.

A palesztin egyetem bejelentette, hogy közvetlenül a felvonulás után vizsgálatot indítottak, és az egyetem

összes politikai frakcióját az ilyen rendezvényektől való tartózkodásra kérték. A náci jellegzetességeket mutató tüntetést a szélsőséges Iszlám Dzsihad tagsága tartotta, amelynek csekély a létszáma az egyetemen. A demonstráción maszkos egyenruhások meneteltek műanyag fegyverekkel, karjukkal náci karlendítéseket végeztek, öngyilkos terroristák képeit tartották magasra.

A Brandeis a rendezvény egyértelmű elítélését kérte arab és angol nyelven az al-Kudsz rektorától, de kiadott közleményét „elfogadhatatlannak és felháborítósnak” nevezte.

A karlendítésekről az Iszlám Dzsihad katonai szárnyának szóvivője a Gázai övezetben úgy nyilatkozott, hogy annak nincs köze a náci mozdulathoz, „ég felé emelt karjuk a jelenleg izraeli ellenőrzés alatt lévő szent Jeruzsálem felé való vágyakozásukat jelképezi”.

MTI

Miért nem jó az etióp vér?

Az izraeli parlamentben rendezett szokásos vérérdőn a mentőszolgálat munkatársai megtagadták a vérvételt egy etióp származású képviselőnőtől – közölte az izraeli 10-es csatorna esti tévéhíradója.

A munkatársak azzal utasították el a Jes Atíd (Van Jövő) nevű centrista pártot tartozó *Pnina Tamano-Satát*, hogy az „etióp közösségnek különleges típusú vére van”. Azt a szabályt követték, amely 1997 óta tiltja a nagyarányú HIV-fertőzött lakossággal rendelkező országokból származók vagy az ilyen helyeken legalább egy évet eltöltők vérérdését.

Pnina Tamano-Sata, aki háromévesen érkezett Izraelbe és harcolt az izraeli hadseregben, az eset után a Jediót Ahronót című lap netes kiadásának, a Ynetnek úgy fogalmazott: „elég jó vagyok az állam szolgálatára, de valamiért nem vagyok elég jó a vérérdésre”.

A történetek után *Benjámin Netanjahu* miniszterelnök telefonon felhívta a képviselőnőt, és egyetértettek abban, hogy meg kell változtatni az etióp származásúakra vonatkozó szabályokat ebben a kérdésben, és hogy Netanjahu erre utasítja az egészségügyi minisztert.

A Kneszet elnöke, *Juli Edelstein* is telefonált a politikusnőnek, majd megtiltotta, hogy a parlamentben ismét vérérdést tartsanak a kérdés rendezéséig, és az etiópokra vonatkozó szabályok megismerésére összehívta a belügyi bizottság ülését.

Az izraeli mentőszolgálat vérbankjának vezetője elmondta a sajtó képviselőinek, hogy az 1997-es, a HIV-vel különösen fertőzött országokból származókra vonatkozó tilalom több afrikai országra, Délkelet-Ázsiára és a Karib-szigetekre is vonatkozik.

„Minden polgár egyenlő. Új szabályozást kell alkotni, amely lehetővé teszi minden izraeli számára a vérérdést” – szólalt meg *Simon Peres* államelnök is a kérdésben. „Az etióp közösség nagyon kedves Izraelnek” – tette hozzá.

MTI

Életre kel a Holt-tenger?

A Holt-tenger és a Vörös-tenger közti vízvezeték megépítéséről háromoldalú vízügyi megállapodást írtak alá Izrael, Jordánia és a Palesztin Hatóság képviselői Washingtonban.

Szilvan Salom izraeli energia- és vízügyi miniszter az izraeli közszolgálati rádióban azt mondta, hogy „történelmi folyamatról van szó, egy álom megvalósulásáról, a Jordánia, a Palesztin Hatóság és Izrael közötti stratégiai együttműködés jelentős eredményéről”.

A világhírű gyógyosó

A Kéttengeri csatorna és a „Vörös halott” (Red Dead) néven is emlegetett beruházás évente kétszázmillió köbméter vizet juttat majd a Vörös-tengerből a veszélyeztetett Holt-tengerbe, így késleltetve annak évtizedekkel ezelőtt megkezdődött kiszáradását. A beruházáshoz kapcsolódóan Jordánia vöröstengeteri kikötővárosánál, Akabánál egy vízsótalanító üzem is telepítenének, amely évi több millió köbméter ivóvíz előállítására lesz képes. Ebből Izrael évi 30–50 millió köbmétert, Jordánia pedig 30 millió köbmétert kap majd – írta a Jediót Ahronót című lap.

A projekt várhatóan 200–400 millió dollárba kerül, amit különböző országok és szervezetek adományai, valamint a Világbank pénze fedez. A jordániai Arava-völgyben futó első csővezeték megépítésére egy éven belül közzéteszik a nemzetközi pályázatot. Mivel a Holt-tenger víztükre 427 méterrel a Vörös-tenger szintje alatt van, a víz természetes úton a Vörös-tengertől a kívánt irányba fog folyni a 180 kilométer hosszú vezetékben. A beruházást az aláírástól számított négy-öt éven belül szeretnék megvalósítani.

MTI nyomán

Luxuskúriát találtak Ramlában

Kerti szökőkúttal díszített gazdag kúria maradványait tárták fel régészek az Izrael középső részén fekvő Ramlában.

A 10., korai 11. századból származó lakóházra és kertjére egy autópályahíd építési területének régészeti feltárásakor bukkantak rá a szakemberek. „Úgy tűnik, hogy egy tehető család háza állt ezen a helyen, és kertjüket szökőkúttal díszítette. Ez az első alkalom, hogy szökőkúttal találtunk Ramla annak idején jóval tehetősebb óvárosán kívül, ahol régészek már találtak a fátimidák időszakából származó szökőkútakat – közölte *Hagit Torge*, az izraeli régészeti hatóság feltárásokért felelős igazgatója.

A szakemberek két lakószobát találtak, a közelükben egy mozaikból készült, cementtel és kőlapokkal borított szökőkútra bukkantak. Feltárták a csővezeték-hálózatot, amelynek egy része égetett agyagból készült, kőkor-

sókba csatlakozott, és elvezetett a szökőkúthoz. A birtok közelében egy nagy cisternát is találtak, csővezetékrendszerrel és víz szállítására alkalmas csatornákkal.

A feltárás helyszínén olajlámpákra, csontból készült babák darabjaira és bababölcsőre is bukkantak. „Ez az első alkalom, hogy teljesen érintetlenül megmaradt szökőkút-vezetékrendszerre bukkantunk. Más szökőkútak vezetékszerkezetei nem élték túl azt a földrengést, amely a térséget i. sz. 1033 és 1068-ban rázta meg – magyarázta Torge.

Ramlát a 8. században alapította Szulejmán Ibn Abd al-Malik kalifa. A Kariból Damaszkuszba vezető út mellett fekvő település stratégiai elhelyezkedése miatt lett fontos gazdasági központ. Az egész térség azonban elhagyatottá vált a 11. század közepén, valószínűleg egy földrengés következtében. Amikor a feltárással végeznek, a szökőkúttal ki fogják állítani Ramlában – olvasható a LiveScience tudományos ismeretterjesztő hírportálon.

Múlt-kor / MTI

Megemlékezés a dániai zsidók megmentésének 70. évfordulóján

„Nem azért, mert zsidók, hanem mert honfitársaik voltak”

A Dán Nagykövetség és a Holokauszt Emlékközpont a dániai zsidók megmentésének 70. évfordulója alkalmából megemlékezést rendezett a HDKE-ben. 1943-ban három hét alatt 7200 dán zsidó személy és 700 nem zsidó rokonuk jutott át a fenyegető deportálás elől Dániából a biztos menedéket nyújtó Svédországba. A megemlékezést Tom Nørring dán és Karin Olofsdotter svéd nagykövet beszéde nyitotta meg. Előadott Therkel Straede dán történész, a második világháború és a holokauszt szakértője és Szita Szabolcs történész, a Holokauszt Emlékközpont ügyvezető igazgatója. A megemlékezést az ELTE skandináv szakos hallgatóinak zenei műsora zárta. A rendezvényen a diplomáciai testületek vezetői mellett megjelentek magyar zsidó szervezetek, magyar túlélők, s vendégként az egyik dán mentett fia is.

A vendégek köszöntését követően Tom Nørring kiemelte: amikor 1943-ban hétezer dániai zsidót menekítettek át a semleges Svédországba, az „egy kis fényt jelentett az értelmetlen sötétségben, amely beborította Európát”. Karin Olofsdotter a rasszizmus és a diszkrimináció elleni küzdelem fontosságára hívta fel a figyelmet. Hozzátette: ezt a svéd kormány is küldetésének tekinti.

Therkel Straede kiemelte: A dán nép az egyetlen nemzeti-kollektív csoport, amelyet zsidómentő tevékenységért a Jad Vasem Világ Igaza kitüntetésben részesített. Az országban 8000 zsidó élt az 1930-as években, a titkos menekítési akció során csaknem 7200 zsidó és közel 700 nem zsidó rokonuk menekült meg.

Dániában a német megszállás után relatív módon nyugalom volt, mezőgazdasági és ipari termékeket szállítottak a németeknek. A dán kollaboráció lehetővé tette a zsidóság deportálásának elodázását. 1943-ban azonban a demokratikus választásokat követően általános sztrájkok követték egymást. A németek határozottan felléptek, de a dánok az ultimátumot visszautasították, a dán hadsereget nem engedték a németek oldalán harcolni, nem hajtották végre halálbüntetést, diszkriminatív törvényeket sem engedtek a zsidók és más kisebbségek ellen érvényesíteni. A demokratikus kormány egyfajta védőpajzsként szolgált a zsidó szervezetek számára. Augusztus 29-én a németek táviratban követelték a dániai zsidók deportálását. Megszerezték a deportálási listákat, de a zsidók otthonai ekkor már üresek voltak. A dán földalatti mozgalom ellenálló, hétköznapi emberek, szomszédok nyújtottak segítséget. A körülmények is a kezükre játszottak: az olaszok kapitulációja miatt a németek meggyengültek, a svéd kormány is időben döntött, és befogadta a dánokat. De azt is le kell szögezni, hogy a zsidók integrációja már jóval korábban megtörtént, az antiszemitizmus gyakorlatilag ismeretlen fogalom volt Dániában. Ennek kulcsa a dánok politikai kultúrájában rejlett: demokrácia értékrendjük fontos része volt az egyenlőség tiszteletben tartása, a társadalmi szolidaritás gyakorlása. Mindez a civil társadalom szintjén is működött: a dánok nem azért mentették őket, mert zsidók, hanem azért, mert dánok, honfitársaiknak tartották a bajbajutottakat. S való-

Lélekvesztőn

ban, leginkább az emberek szolidaritásán múlott, hogy a zsidók időben el tudtak menekülni, s a deportálásokat szervező németek üres lakásokat ta-

láltak. A dánok motivációjában a gyakorlati megfontolások mellett inkább a németekkel való szembenállás és saját értékeik erősítése, s nem

egy altruista nézőpont érvényesült. 1945-ben, a felszabadulást és a zsidók visszatérését követően meglepő módon antiszemita hullám érte el Dániát, melynek elsősorban verbális megnyilatkozásai voltak. Feléledésnek hátterében az állt, hogy a dánok a Svédországból visszatért zsidóktól elvárták, hogy elfogadják a dán kultúrát, asszimilálódjanak, akár saját, kisebbségi kultúrájuk rovására is.

Szita Szabolcs professzor beszédében a dán zsidók svéd együttműködésével történt 1943 őszi megmentését emlékeztető, európai rangú példának nevezte, mely bizonyította, hogy nehéz, szinte kilátástalan helyzetben, a parancsok ellenében is lehetett nemet mondani, emberéletek ezreit megmenteni. Nemzetközi kitekintést téve, felidézte a második világháborús embermentés jól ismert alakjait, de megemlékezett a névtelen vagy eddig ismeretlen hősről is. Kitért a szlovák, német, svájci, osztrák, francia embermentések történetére, az embermentők emlékének méltó megőrzésére tett külföldi törekvések eredményeire. Hangsúlyozta: a nevelésben is fontos szerepet kell betöltenie e témakörnek. „Bár az életmentők száma elvész a gyilkosság tengerében, a bujtatási, mentési akciók erkölcsi értéke, fontossága felmérhetetlen. A fiatal generációk általuk az emberiségbe vetett hitet, az életben nélkülözhetetlen remény megnyilvánulásait találják meg. A dánok embersége, a svéd polgárok befogadó magatartása európai érték. Valós kép, kiemelkedő példa a népek, nemzetek erkölcsiességéről.”

HDKE

A modern Izrael Állam története időben viszonylag rövid, eseményekben azonban gazdag. Könyvet ismertünk, nem pedig történelmet, de mivel történelem-könyvről van szó, azt is. Tesszük ezt nagy örömmel és elképzeltetéséggel, és nemcsak a világhírű történész, az oxfordi egyetem professzora, dr. Martin Gilbert miatt. A modern Izrael Állam története könnyen mesélhető, minden apró szeltekéje kalandfilmeket töltene meg. Martin Gilbert 600 oldalas könyve bárhol felüthető és olvasható. Ebből a szempontból egy kicsit a Bibliára emlékeztet. Meg abból is, hogy minden szavából erő és hit árad, mely át-sugárzik az olvasóba, már a mondatok összefűzéséből is, a nyelv ritmusából, a gondolatok állandó dinamikus lüktetéséből. De leginkább a tények higgadt, racionális közléséből, pedig a modern Izrael történelmének elbeszélésekor helye lenne némi próféciának is, legalábbis nem lenne idegen az elbeszélés tárgyától, az elbeszélő esemény dialektikájától. Gilbert átéli az izraeliek mindennapjait, remélhetővé teszi a reménytelent. Ha könyvének csupán a felét értenék meg, már az is elég lenne... A szolgáló alkalmazások ellentétes pólusai között vergődve, a szélsőségesen megnyilvánuló formák halálképei között felmerül a kérdés, hogy a hűség, a kiváltságosság és a mártírumság egyazon példa különféle paradigmái-e, vagy csak valamiféle szabályozott deformálása az örökkévalóságnak, az Örökkévalónak, az Alkotónak?

Martin Gilbertől ne várjunk filozófiát. Valáshozozófiát a legkevésbé sem. Úgy érzi, hogy az elbeszélés megint valamiféle próféciában hirdett eszmevilág által, mert nem teremti meg a fejtegetés racionális lapjait. Izrael történetének prófétái megjelentetése kinyilatkoztatást foglalna magában. André Neher (1914–1988) kiváló zsidó filozófus képi világgal élve, a teremtés mögött ott látta a „semmit” szakadéka. Pontosan úgy, ahogyan a grafikus Zichy Mihály ábrázolja Ádám teremtése című litográfiáján. Ha úgy vesszük, egyedül bolyongunk, egyedül kell bolyonganunk, kicsit úgy, mint a T'nach fejezetei között, hogy az ige idealizmusával szemben a történelem realizmusát érezhessük...

Nem keresünk igazságot, mert valószínű nincs is, csak a gondolkodó igazsága létezik, miközben a gondolkodás határvidékén elmélkedik. Az események köréből kilépni lehetetlen. Auschwitzból is, meg a kétezer évvel azelőttiből is, amikor a rómaiak lerombolták csodálatos, szent városunkat, Jeruzsálemet, földjét sóval hintették be, hogy örökre terméketlen maradjon. A Szentély mesés kincseiből

meg Jeruzsálem fiainak véréből felépítették a római Colosseumot. A zsidókat szétszórta, az ott maradtak életét lehetetlenné tették az egész országban, lassan, fokozatosan kiszorították őket hazájukból. Hol vannak ma már a hódítók? Üszkös, málló romok között. Nyelvük halt nyelv. Hadvezérek, politikusaik csonkolt karú és lábú, letört fejű szobrok...

A zsidó nép él, megfiatalodott „ősúj” hazájában, eszmeisége a mindennapok valóságában is meg dialektikájában is hat, fejlődik, dimenziói megtermékenyítik az emberi kultúrát ma is.

Izrael történetét csak hittel szabad megközelíteni. Úgy kell olvasni Izrael történetét, mint ahogyan – az író William Faulkner szavaival

MAGÉN ISTVÁN

Olvasonapló Izrael Állam története (7.)

élve – az írástudatlan baptista prédikátor olvasza a Bibliát. Hittel. Másképpen mondva: ha az embernek emberen kívüli elkötelezettségei vannak...

Martin Gilbert Izrael története című könyvét ismertető sorozatunk előző részében a hatnapos háborúval foglalkoztunk. Ugorjunk egy-két évet, talán csak azért, hogy lélegzetvételhez jussunk a harcok szünetében, erőt, bátorságot merítsünk a folytatáshoz. A határvonal továbbra is a Szezi-csatornánál volt, melynek két oldalán kiépített harci állásokból egyiptomi és izraeli katonák néztek egymással farkasszemet. Az izraeli támadások fő célpontja a csatorna partján fekvő Iszmáilja volt, míg az izraeli települések messze estek az egyiptomi tüzéség hatótávolságától.

Golda Meir miniszterelnök kinevezése utáni első sajtótájékoztatóján bejelentette, „készek vagyunk minden nap és minden ügyben a békéről tárgyalni szomszédainkkal”. Alig pár nap elteltével Nasser elnök a békülékeny nyilatkozatra a következő választ adta: „nincs hang, mely felülmúlja a háború hangját”, meg hogy „semmi sem szentebb, mint a háborúba vivő szózat”. 1969 márciusában, Nasser harcra buzdító kijelentését követően, hogy „amit háborúban veszítettünk el, azt háborúban kell visszaszerezni”, az egyiptomi tüzéség megtámadta a Szezi-csatorna keleti partján állomásozó

izraeli egységeket. Megkezdődött az ún. „kifulladás háború”.

„1969 júniusában – olvashatjuk a könyvben – Golda Meir felajánlotta, személyesen megy el Egyiptomba, hogy kompromisszumos meg egyezést találjon Nasszerrel. Ezt az ajánlatot Nasszer elutasította, az arab világban pedig neveltséges kommentárokról adott alkalmat. Egy jordániai lap ezt írta:

„Meir asszony azt reméli, egy szép napon a Közép-Keleten megvalósul a fegyverek nélküli világ. Golda Meir úgy viselkedik, mint amikor a nagymama esti mesét mond unokáinak.”

A döbbenetet hallgatással lehet leginkább kifejezni.

összevonások történtek a Golán-fennsíkban és a Szezi-csatornánál, ami meglehetősen „szokatlan”. A hadsereg főparancsnoka mégsem volt azon a véleményen, hogy a háború küszöbön áll. Október 4-én Dajan együtt ebédelt Rehávám (Gandhi) Zeévi ezredessel. A találkóról többek között a következő sokat mondó kijelentések hangzottak el:

– Mi baj? – érdeklődött Dajan.
– Az az érzésem, hogy háború lesz. (...) – jelentette ki Zeévi.

– Miről beszél? – förmedt rá Dajan. – Nem lesz itt háború sem ezen a nyáron, sem az őszön. Semmi alapja sincsen annak, amit beszélsz...

Igaz, ugyanennek a napnak a reggelén Dajannak jelentették, hogy Szíriából evakuálják a szovjet tanácsadókat és családtagjaikat. Dajan elrendelte a légierő teljes készenléti helyezését.

A katarzist a cselekményszövés érthetősége kíséri, és a téma, az elbeszélő történet, a gondolati elemek, a helyzetek és a jellemek epizód-szerűen egymásba kapaszkodnak, a végkifejlet pedig a lavinaszerűen lezúduló újabb és újabb történetek görgetik maguk előtt.

A paradigmák tovább öröklődnek, és valami totális befejezés igénye irányít mindent. Ilyen értelemben Gilbert új vonásokkal gazdagítja a történelemírást.

Miután a fegyverek csődöt mondtak, az arabok pszichológiai hadviselésbe kezdtek. Gyűlöletükből kioldódik egy meglehetősen hitvány gondolat: a zsidókat a legnagyobb ünnepeükön, amikor a zsinagógákban ülnek, amikor a lelkiület kitarják az Örökkévaló felé, amikor önmagukat zokogva ostorozzák, amikor ítéletet mond felettük az Úr... akkor kell őket megtámadni.

1973. október 13-án az egyiptomi tankok átkeltek a csatornán, és feltartóztathatatlannal haladtak tovább az izraeli állások felé. A következő reggelen indult az egyiptomiak döntő támadása. Célja a Mitla- és a Gidi-hágó elfoglalása volt, melyeket Izrael 1967 óta birtokolt. „A tanküzletben több tank vett részt – összesen 2000 –, mint a második világháború bármelyik nagy taktikájában.” (Ez alól egyedül az 1943-as kurszki csata kivétel – a szerk.) „Saron tábornok frontvonalán, ahol a tankok alig kilencvenméteres távolságból lőtték egymást, 110 egyiptomi tankot semmisített meg, az izraeli frontvonal sértetlen maradt. Délebbre, azon a szakaszon, ahol Kálmán Magén tábornok vezette a harcokat, (...) 60 egyiptomi tankot tettek harcképtelenné.”

(Folytatjuk)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrögztetés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. Telefon: 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telkekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos örökklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, teljes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus mester. Fogorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétfégyi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Budapest belvárosában üdüljön fél áron. +36-20-935-4867.

Az önkéntes munka télen is folytatód-

dik. Gyere velünk segíteni te is! Csoporthoz indul: január 12.–február 2. Jelentkezés: ljano@freemail.hu, 06-20-233-8454, vagy személyesen keddenként 16 és 17 óra között az Izraeli Kulturális Központban.

Vital-Lux-Dentál Fogtechnika. Négy generáció óta. Allergiamentes biofogorok-készítés, javítás, kerámiahidak, cirkonpótlások, harapásemelő, fogfehérítő sín készítése. Telefon: +36-70-272-4217, web: www.fogsor.eu

A Hunyadi téri zsinagógakörzet (Hunyadi tér 3.) tóraolvasót (lejnolót keres. Jelentkezni a 342-5322 telefonszámon vagy a bzsh.hunyaditer@hdsnet.hu e-mail címen lehet.

További 300 millió

az évfordulós megemlékezésekre

Összesen 1,8 milliárd forint támogatást szavazott meg 377 pályázatnak a Civil Alap Magyar Holokauszt Emléké – 2014 elnevezésű támogatási program keretén belül az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottsága.

A testület javasolja a végső döntést meghozó Miniszterelnökségnek, hogy az eredetileg másfél milliárdra szabott összeget további 300 millióval egészítsék ki.

L. Simon Lászlónak, a plénum elnökének javaslatára 56 pályázónak szeretnének juttatni a további 300 millió forintból, így a jelentkezők 40 százalékát tudják támogatni.

A program célkitűzése, hogy a civil társadalom aktívan váljon a megemlékezések részesévé, és az utókor ebből a nemzeti tragédiából levonhassa a fontos tanulságokat – fogalmazott a testület elnöke.

A bizottság elnöke szerint „várakozáson felüli a siker”, 1073 pályázat érkezett be, összesen majdnem 13,9 milliárd forintos igénnyel, alapítványoktól, egyházaktól, egyházi intézményektől, határon túli szervezetektől, magán-személyektől, helyi önkormányzatoktól, köztestületektől, szövetségektől, oktatási intézményektől, magánszemélyektől és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetektől.

Mint elmondta, műalkotások létrehozására, dokumentum- és játékfilmek forgatására, könyvek, folyóiratok, tematikus kiadványok megjelentetésére, előadások, szakmai konferenciák, kiállítások, megemlékezések tartására érkeztek pályázatok, valamint zsidótemetők és zsinagógák felújítására is. Tizenkilenc kifejezetten a cigányság tragédiájával foglalkozik.

Menczer Erzsébet fideszes képviselő hangsúlyozta: tisztességes magyar embernek mindenféle diktatúrát el kell ítélnie, ezért egyformán emlékezni kell a diktatúrák gaztetteire.

Nagy Csaba fideszes parlamenti képviselő arról beszélt, hogy Pécssett roma holokauszt emlék- és dokumentációs központot szeretnének létrehozni.

Gyutai Csaba fideszes parlamenti képviselő elmondta, Zalaegerszegen – ahol ő a polgármester – tematikus útvonalon szeretnék bemutatni a zsidó örökséget.

Pálffy István KDNP-s képviselő a vidéki és a határon túli magyaroktól beérkezett pályázatokat emelte ki.

Hiller István szocialista képviselő arról beszélt, hogy Magyarország nem antiszemita, de a közbeszédben ott van az antiszemitizmus, és megjelenik a Parlamentben is. Ugyanakkor a mostani pályázat összeköti a kormányzó és a demokratikus ellenzéki pártokat. Ennek pedig célja egyrészt az emlékezés a hetven évvel ezelőtti borzalmakra, másrészt felhívás a jövő nemzedékekhez – fogalmazott.

Novák Előd, a Jobbik parlamenti képviselője – aki éles szóváltásba került L. Simon Lászlóval és Szabó Györggyel, a Mazsók kuratóriumának elnökével – a trianoni békeszerződésnek emléket állító állami múzeumot hiányolta, és ezzel állította szembe, hogy szerinte jelenleg elegendő holokauszt-emlékhely található az országban. A pályázatra „rendkívül soknak” tartotta a másfél milliárd forintot, szerinte 500 millió forintot a Trianon Múzeumra kellene átcsoportosítani.

Heisler András, a Mazsók elnöke hangsúlyozta, rendkívül jó az együttműködés a kormányzat és a zsidó szervezetek között a pályázatokat illetően, amelyek hosszú távon a holokauszt traumájának feldolgozását szolgálják.

Szabó György helyesnek ítélte meg, hogy oktatási projektekre is fordítható a pályázat összege.

Kirschner Péter, a Mazsók elnöke arról beszélt, hogy minél több közösségnek gondolkodnia kell azon, mit lehet tenni a történelem, így a holokauszt emlékeinek megőrzéséért.

MTI

Programajánlat

JANUÁR

Generációk Klubja

(VI. ker., Hunyadi tér 3. főemelet)

6.: Breuer Péter Közép-Kelet-szakértő „2014...” címmel tart előadást.

13.: Deák Gábor: Mispochológia Mesterfokon – évadnyitó!

20.: Tu bisvát Vencel György kántorral.

27.: Zeneszerzők-szövegírók... zenetörténet zongorára! A hangszerrel Fúzy Gábor.

A hétfői előadások 15 órakor kezdődnek.

Gyógytorna és fejlesztő foglalkozás a megszokott időben és helyen lesz.

Spinoza Színház

(1074 Budapest, Dob u. 15.)

4. (szombat) 19.00: Rose

9. (csütörtök) 19.00: Örkeny-est

12. (vasárnap) 15.00: Rose

12. (vasárnap) 19.00: Zsidó mesék

14. (kedd) 19.00: Hepehupás út a választásokig. Kéri László sorozata.

15. (szerda) 19.00: Énekelj szabadon! Kádek Heny növendék-koncertje.

16. (csütörtök) 19.00: Rose

20. (hétfő) 19.00: Heller Ágnes-est. Mindennapi filozófia: szerelem. Beszélgetőpartner: Kardos András.

21. (kedd) 19.00: Odesszai kocsmadalok

23. (csütörtök) 19.00: Leonard Cohen és a többiek

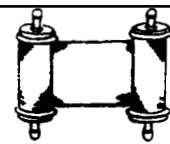
25. (szombat) 19.00: Bach Szilvia politikai monokabaréja

26. (vasárnap) 19.00: Frida. Kuplé-opera

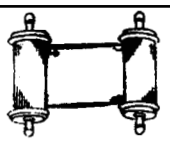
27. (hétfő) 19.00: Spinoza & Rembrandt. Vigopera

28. (kedd) 19.00: Talmud, Tóra és a többiek

29. (szerda) 19.00: Gardénia

IMADÓK

Templomok	Péntek este Jan. 3.	Szombat reggel Jan. 4.	Péntek este Jan. 10.	Szombat reggel Jan. 11.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.00	8.00	16.10	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	16.10	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	16.10	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.00	8.00	16.15	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
N A P T Á R				
Január 3. péntek	Svát 2.	Gyertyagyújtás: 3.47		
Január 4. szombat	Svát 3.	Szombat kimenetele: 4.58		
Január 10. péntek	Svát 9.	Gyertyagyújtás: 3.55		
Január 11. szombat	Svát 10.	Szombat kimenetele: 5.05		
		Sábbát sírá		

A kuruc.info az ügyességet is túléli?

A Legfőbb Ügyészség visszautasítja Deutsch Tamás néppárti európai parlamenti képviselő kuruc.info-val kapcsolatos bírálatát – reagált az MTI-nek Fazekas Géza ügyészségi szóvivő, miután a politikus a Facebookon közzétett egy, a vádhatóságot kritizáló írását.

Deutsch Tamás a közösségi portálon „töről metszett náci szenny(hon)lap”-nak nevezte az oldalt, amelyen szerinte „nap mint nap nyilvánosan megalázzák az összes tisztességes, becsületes, jóakarú magyar embert”. A politikus a honlap működését törvénytelennek nevezte, és bírálta a törvények betartására hivatott intézményeket, amiért a „náci hírportál dolgos hétköznapjait” zavartalanul éli.

Úgy vélte, az ügyészség a „kétségbeejtő tehetetlenkedésével” évek óta képtelen kideríteni, kik csinálják a szerinte az alaptörvényt és más törvényeket is sértő portált.

„Mostantól számítva pontosan 72 órája maradt az ügyészségnek, hogy törvényes kötelezettségének végre eleget téve, egyszer és mindenkorra felszámolja ezt a gennyláda náci hírportált” – fogalmazott Deutsch Tamás, aki kilátásba helyezte, hogy ha az ügyészségnél nem állnak azonnal „a két hátsó lábukra”, akkor indul a legfőbb ügyészség épületéhez ugróiskolát rajzolni.

Fazekas Géza hangsúlyozta: az ügyészség általában nem szokott képviselők közéleti megnyilvánulásaira reagálni, ugyanakkor durva kirohanásnak és valótlan állításoknak nevezte a politikus által írtakat. Hangsúlyozta: az ügyészség több eljárást is indított a portállal szemben, többek között M. Balázs ellen, aki a vádhatóság szerint főszerkesztőként rágalmozást követett el. Hozzátette: annak ellenére tudtak vádat emelni, hogy az Egyesült Államok még 2007 őszén elutasította a portál szerverének lefoglalását az amerikai alkotmány első kiegészítésére, a sajtószabadságra hivatkozva.

A vád alapjául az szolgált, hogy 2006. október 7-én, majd 16-án, majd utána több alkalommal, frissített formában a 2006. szeptemberi budapesti eseményekkel kapcsolatban a kuruc.info közzétette az ügyekben eljáró bírák, ügyészek személyes adatait.

A Fejér Megyei Bíróság 2011 őszén bizonyítottság hiányában jogerősen felmentette M. Balászt.

MTI nyomán

Hírek, események röviden

– Gratulálunk! Zalubel István képzőművész, akinek alkotása jelent már meg lapunkban is, a Gábor Zita alapítvány által meghirdetett „Élni az

életet 3.” 2013 országos pályázatán (holokauszt az oktatás területén és a művészeti életben) első helyezést ért el.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hítközsegek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsók

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAe Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Az Élet Menete Alapítvány Családi Napja

Sok ezer kicsi gyerek, 3 és 14 év között, szülőkkel, nagyszülőkkel, idősebb testvérekkel. Csupa izgalom, biztosan sikerül-e a Családi Nap valamennyi, gyerekeknek rendezett att-

Most húzzák...

rakcióját megismerni, valamennyi programját meghallgatni, megnézni, az ételeket megkóstolni. A hevenyészett mérleg és a csillogó szemű visszajelzések szerint igen! Az Élet Menete Alapítvány első Családi Napja a Syma csarnokban csupa olyasmit kínált a kisgyerekes családoknak, amit egy magára adó hatéves soha ki nem hagyyna, az Alma együttestől Oláh Gergőig, Gryllus Vilmostól Abel Anitáig, valamint a nagyszerű Zmirim együttestől a miskolci Diri-dongó együttesig, a mini KRESZ-parktól a MOZI-sarokig. A Honvédelmi Minisztérium az alapítvány kérésére egy különleges harci járművet küldött a rendezvényre, amit két nagyon lelkes katonatiszt mutogatott készségesen egész nap a sok-sok gyereknek és szüleinek. Értékes tombolanyereményeket is sorsoltunk, a fődíjat, egy izraeli repülőjegyet, az El Al-iroda felajánlását Hagay Meir Zahav nagykövethelyettes és Váradai János, az El Al-iroda budapesti igazgatója sorsolta ki és adta át közösen a szerencsés nyertesnek.

A szülőknél is nagy könnyebbség

volt az esemény, hiszen egész napra kínált minőségi kulturális, szórakoztató és információs programokat, ingyenes belépéssel. A tudatosan chanukka és karácsony közé szervezett Családi Nap azt kívánta üzeni a sok ezer résztvevőnek, hogy érdemes megismerni egymás ünnepeit, a békés európai polgári hagyományok, legyenek azok zsidók vagy keresztények, kiválóan megférnek egymás mellett, mi több, kiegészítik egymást. A mai magyarországi zsidó közélet számos intézménye fogadta el az Élet Menete Alapítvány meghívását, s állított ki a pavilonokban, valamint a Hitközség vezetői is személyesen megjelentek. Zoltai

Gusztáv ügyvezető igazgató, Heisler András és Tordai Péter elnök urak elismeréssel szóltak a különleges, az alapítvány megszokott rendezvényeihez képest formabontó kezdeményezéséről.

Sok száz érdeklődő család jutott így a szórakoztató programok között olyan ismeretekhez és ismeretsegekhez, melyek alapvetőek a normális együttéléshez. Az Élet Menete Alapítvány az idén először szervezett Családi Napjával is ugyanazt a fontos elvet követte, mint a 11. éve rendezett budapesti „menetekkel”. A hagyományokat és a történelmet tisztelő jövő és egymás mellett élés a fiatalok nélkül nem működik. Nem érdekes, ki honnan jön, az a kérdés, most hol áll, s hová tart. Meg kell tanulnunk tisztelni egymást, egymás emberi, történelmi fájdalmát és örömeit. Erről szól a fiatalok „Élet Menete”, az életért, egymás elfogadásáért dolgozik, menetel – vagy tart éppen családi napot ezreknek, 2013-ban, Budapesten. Így is lehet.

K. Zsuzsa önkéntes

...és ideje van a nevelésnek

Vidám társaság érkezik a Keleti pályaudvar indulási oldalához, akik a Nyíregyházára induló vonatot keresik.

– Még nem tolták be! Csak háromnegyed óra múlva! – válaszolja az egyik vasutas.

A legények beülnek a restibe, és egyik sört rendelik a másik után. Letelik a háromnegyed óra, és akkor rohannak ki a restiből. Épp hogy sikerül felkapaszkodniuk az utolsó kocsiira. A harmadik lemarad, ott áll a peronon, néz a vonat után, és harsogó nevetésben tör ki.

– Mit tud maga ezen nevetni? – kérdezi az egyik vasutas.

– Hát csak azt, hogy a haverjaim azért jöttek ki a pályaudvarra, hogy engem kikísérjenek!

Glasgow-ból Edinburgh felé száguld a gyorsvonat. A fülkét járva a kalauz egy skótra bukkan, akinek nemcsak hogy jegye nincs, de fizetni sem akar. Szó szót követ, s a vasutas annyira felbőszül a potyautas macacsságán, hogy a robogó vonat ablakán kihajítja annak bőröndjét. Erre már a skót is kijön a sodrából:

– Hallja, ez azért már mégis sok! Nem elég, hogy engem megbüntet, még a fiamat is kidobja az ablakon?

Az ügyvéd a kórházban halálos betegen tempósan lapozza a Bibliát.

– Maga meg mit csinál? – kérdezi az orvosa.

– Joghézagot keresek...

SPÁNN GÁBOR

Zsidóvá fogadom (2.)

Családunkban köztudott, hogy gyűlölök vásárolni. Nem járok nagy pénzzel a zsebemben, így kísértésbe sem esek semmilyen drágább vagy tartós fogyasztási cikket vásárolni. Ezzel szemben viszont felesésem több mint 30 éve gondoskodik arról, hogy ami nálunk elfogyna és szükséges, azt a legolcsóbb forrásból, magam és fiam segítségével nélkül beszerezze. Ezt a hagyományt nemrégiben – remélem, egyszeri alkalomra – felrúgtuk. Arra kért az asszony, menjek ki az immáron halálra ítélt Józsefvárosi piacra, és vegyek lehetőleg minél olcsóbban a kínaiaknál legalább 4 pár zoknit, mert azzal leltárunk szerint rosszul állok. Vigaszom csupán annyi volt, hogy az újságíró énem reménykedett abban, hogy az eutanázia közepette, melyet Budapest legolcsóbb piaca e pillanatban megél, szolgál valami olyan szociális élménnyel, amiből esetleg valami „téma-morzsa” meríthetek. Majdnem így is történt. A standok között sétálgatva, miközben percnként hátrítottam el, hogy 1000 forintért megvegyek valódi aranyórát. Ijedtemben majdnem futásnak eredtem, amikor az egyik árus milliós nagyságrendű kifizetett számlát, summa cum laude végzettséget igazoló nőgyógyász diplomát ajánlott jutányos áron. Felhangosan mantráztam: nekem zoknit kell venni!!! Megtaláltam azt az árust, aki a világhírű (természetesen eredeti) emblémával ellátott sportcipőket árusítja, és ott tornyosult előtte egy halom zokni. Ez számomra nem köznapis vásárlás volt, hanem szinte orosz rulett. Tudniillik pár hónapja az asszony ugyanígy vett négy pár zoknit, amit otthon kibontva kiderült, hogy minden párnál a jobb láb nagyujja lyukas. Most azon izgultam, hogy amit frissen veszek, annál a bal lábon legyenek a lyukak, és akkor tudunk csinálni komplett párost. Ketten is álltak eladók, és meglátták rajtam a potenciális vásárlót, ezért már zengett is a hívó szó: Gyere, barát, nálam legolcsóbb, bármit keresel!

Mondtam, hogy nekem 4 pár zokni kell csupán. A két kis kínai szinte vokálban válaszolt: 1000-ért tiéd a zokni. Mivel mindig arra vágytam, hogy legyen legalább egyszer az életben olyan ügyes alkudozó, mint a feleségem egy-egy piacon, hát csipőből azt feleltem: 800-ért elviszem!

A két kis kínai már ekkor ferde szemmel nézett rám. Az egyik azt mondta: ez legfinomabb anyagból való kézimunka, nem gép csinál, ember, nem képzeld, hogy 800-ért odaadom!

Én viszont már csak presztízs-okokból is folytattam a vitát. Ha nem adjátok 800-ért, addig megyek körbe a pia-

con, míg a konkurenciánál biztos megkapom ennyiért! Az egyik kis kínai ekkor összehúzta a szemét (ez önmagában hatalmas teljesítmény volt a részéről), és kivágta a tromfot: Mondd, ember! Te nem zsidó vagy véletlenül, hogy ennyire alkudozol?

Gondolkodtam, ez most dicséret vagy zsidózás?! Láttam rajtam, hogy ingadozom a sértődés határán, ezért a másik sietett békíteni, mégpedig meglepő módon:

Nem kell haragudni ezért, mert tudd meg, hogy Ming zsidó akar lenni! Most intézi. Úgy néztem rá, mint gyűjtogató a vizes szalmára. Már a válasza szemantikailag is gondot okozott: nem tudtam, hogy a Ming nála többes számot jelent-e vagy a családi nevét, de ez még érthető. Azt viszont fel nem foghattam, hogy a világ legnépesebb országából jött két polgár Magyarországon miért akar zsidó lenni. Otthon választhatott a taoizmus, buddhizmus, katolicizmus stb. között, de legkevésbé közülük a zsidósághoz lehet. Aztán két dolog is történt egyszerre. Én megkaptam a 4 pár zoknit 800-ért, és a megspórolt 200 mellé rájöttem a két kínai motivációjára is. Ezek az emberek nem üzleti érdekből és nem is csupán lelkiismereti okokból kívánnak osztozni 5000 éves sorsközösségünkben, hanem egyszerre két hazának is szolgálatot kívánnak tenni. Kínában tudniillik – tekintettel a túlnépesedésre és a kevés énnivalóra – hoztak egy törvényt, miszerint egy kínai családnak csupán egy gyereke születhet legálisan. Magyarországon napi téma, hogy fogy a népesség: nagyobb a halálozási arány, mint a születési. Mi, zsidók pedig igazán vesztesei vagyunk a teljes populációnak, hisz „történelmi okokból” 600 000 magyar zsidót veszítettünk a 20. században. Ez a két kis kínai nyilván családot akar, és születendő gyerekeivel innen tiltakozik a kínai születésszabályozás embertelensége ellen, és zsidóként elősegíteni kívánja a magyar zsidóság lélekszámának növekedését. Az is eszembe jutott, hogy emberpróbáló feladat lesz ezeknek a kínaiaknak, akik a magyar és csak jóindulattal minősített középfokon beszélnek, miként lesznek megtanultható imádságaink. Mindenesetre erre már csak legyintettem, mert eszembe jutott közelmúltbeli személyes élményem. Az egyik zsinagógánkban a mellettem ülő ismeretlen magyar zsidó embernek a templomszolgálat egy héber nyelvű imakönyvet nyújtott oda az istentisztelet elején, de ő azzal utasította vissza: köszönöm, nem kérem, számomra ez kínai.

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát

Az Ön anyagi támogatása is hozzájárulhat ehhez.

Adakozzon a Keren Hayesodnak, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt!

A Keren Hayesod képviselőjében minden hónapban Budapestre érkezem. Örömmel elbeszélgetnék Önrel Izrael történelméről és hagyományairól!
Eli Keidar (Kardos), tel. 06-30-715-4136

Izrael támogatása: www.kh-uia.org.il
E-mail: legacy@kh-uia.org.il

FELHÍVÁS

Általános iskola 8. osztályos és gimnáziumi tanulók részére

2014. ÁPRILIS 27-29.

NEMZETKÖZI ÉLET MENETE LENGyelORSZÁGBAN

A 2014-es „Menet”, nemzetközi szervezetünk vezetőségének döntése alapján a „Magyar Menet” lesz Lengyelországban, tekintettel a Holokauszt 70. évfordulójára. Szeretnénk, ha minél többen részt tudnánk venni ezen a történelmi utazáson, emlékezve az áldozatokra.

Részvételi díj: 20 000 HUF (diákoknak).

A részvételi díj tartalmazza az egyen-kabátot, napi háromszori étkezést, 24 órában orvosi felügyeletet, biztonsági személyzetet, idegenvezetőt, csoportvezetőt és az utazást külön vonattal.

www.eletmenete.hu